

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 179, Година XXIII
април 2015
Цена 1,00 лв.

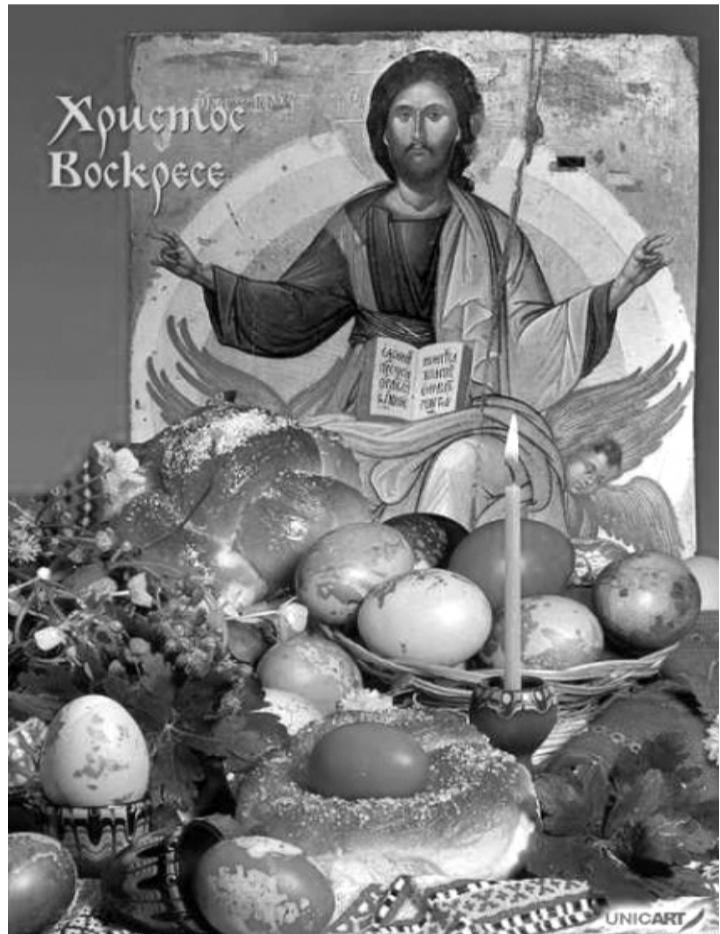

ВЕСНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

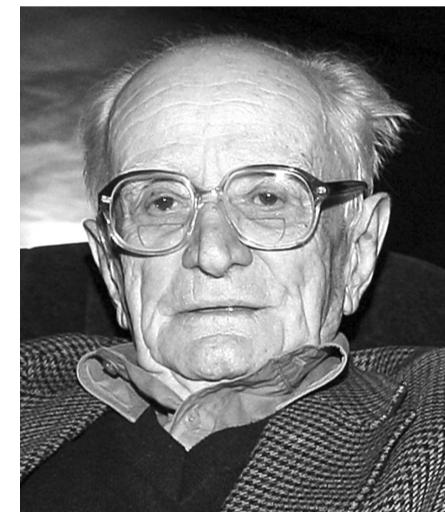
ЧЕСТИТО
ВЪЗКРЕСЕНИЕ
ХРИСТОВО!

ПРЕВОДАЧЕСКО

От различната "сбитост" на двата езика, помня, труден за превод се оказа класика - как замества се, примерно, в петостъпен кальф със трисично "общичам" единоричното "love"? 37 песни! И виждам се как пиша, зачерквам от сутрин до мрак и по повод на някоя твърде трудна задача се оплаквам от статуса, гнетящ преводача. И така е: на Ония било лесно да пише каквото му хрумне, уж дошло му е свише, а и често, не знаейки, че ще стане класик, е писал през пръсти и халтурничил (sik!), а пък ний, преводачите - нали вече е класика - да сме гледали в текста му, като съдържаме тласъка на своите личности! - Да, тъй беше тогава и също такава е и днес ситуацията. А виновника де го, да им каже: - Тоз образ, би могло и без него, дори май ще е по-добре. А на следната страница каламбура на шута по адрес на испанеца, щом не става на български, заменете го с друг - преди всичко за трети път аз пласирах го тук и освен туй, преведен буквально, научно, ще звучи, убеден съм, донемайкъде скучно. Такъв шут, да бях крал, от бой бих го съдрал!

95 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ВАЛЕРИ ПЕТРОВ

Да, къде е бил авторът, да им каже така!
И аз през годините си подавам ръка
и казвам на себе си: - Съчувствам ти живо.
Било е жестоко и несправедливо
ти да се бълскаш за негова слава,
а той в това време да се излежава
нейде в Стратфорд на Ейвън,
под бюста си, милия,
без пет пени да дава за твоите усилия!

Уважаеми жители
и гости на община
Стара Загора,

Великден е най-любимият и светъл християнски празник, който идва заедно с топлината на слънчевите лъчи, красотата на първите пролетни цветя и пробуждането на цялата Земя за нов живот. Възкресение

Христово е символ на победата на живота над смъртта, на доброто над злото, тържество на вярата, надеждата и любовта!

Нека го посрещнем в мир и разбирателство, в отлично здраве и сред близките хора!

Пожелавам на всички добро самочувствие, много радост и красота в сърцата. Бъдете добри един към друг, проявявайте човечност и състрадание към онези, които са в нужда, пазете и обичайте Стара Загора!

ВЕСЕЛИ ВЕЛИКДЕНСКИ ПРАЗНИЦИ!

ЖИВКО ТОДОРОВ

Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми
старозагорци,

Приемете искрените ми
поздрави по случай един от
най-светлите християнски
празници!

Великден е символ на вярата, на новото начало, на доброто! Носете искрата на възкресението в себе си и нека тя озарява пътя Ви напред!

От сърце Ви желая здраве, късмет, пъстра пролет и успешни дела!

Христос Възкресе!

ЕМИЛ ХРИСТОВ,

Председател на Общински съвет
Стара Загора

Иван ПАНОВ**СОФИЯ, СОФИЯ, ХЕЙ!**

Всеки град има своя история и летописци, умрели от глад...

Шопският акцент на бар „Астория“ е цялата истина за този град.

В сърцето на София победоносно влизам с мръсно бельо, но пречистен и нов, завещал русенския си песимизъм на Веско Тачев и Здравко Кисьов.

Родни шеги и „советски шутки“ уча ревностно и гледам как нубийски негри и кремиковски проститутки пият в „България“ френски коняк.

Група студенти по философия изживяват носталгията си по тълстия крак на миналогодишната мис София и понякога си спомнят за Маркс.

Говорейки за видовете мъжки тиранти и за видовете им притежатели, Червени шапчици със студентски чанти се разминават със свенливите си обожатели.

Алжирски вълци във Мерцедеси галантно разголват блестящи зъби пред евентуалните си метреси, които вероятно не отиват за гъби...

Съвестно ли е рассказал, кажете, своята приказка Шарл Перо?

НАГРАДАТА „АПО-ЛИНЕР“ ЗА БЪЛГАРСКА ПОЕТЕСА

В Стара Загора на 27 март 2015 г. гостува Аксиния Михайлова – българската поетеса, удостоена през 2014 г. с престижната литературна награда „Аполинер“.

Книгата ѝ „Небе за изгубване“ (писана директно на френски, и все още непубликувана на български език) бе издадена от едно от най-престижните френски и европейски издателства „Галимар“. В книжарница „Приятели“ Аксиния Михайлова представи за пръв път новата си книга, издадена от ИК „Жанет 45“ – „Смяна на огледалата“, а срещата се осъществи по покана и със съдействието на институт „Алианс Франсез“, Стара Загора. С горещи аплодисменти Аксиния Михайлова беше приветствана за своето „разходане“ в света на френските поети от граждани и ученици от гимназия „Ромен Ролан“ в Града на поетите: Наградата „Аполинер“ за стихосбирката, написана направо на френски език! *Ciel à perdre* („Небе за изгубване“, Галимар, 2014).

Хиляди правдоподобни сюжети чакат едно иронично перо.
1963

МОНОЛОГ НА РОСИНАНТ

Скърца моята вековна кожа като стара войнишка раница, събрала ребра, които може да преброява всеки пияница. По пътя на една илюзорна участ крача самотен бавно, но сигурно и разтревожени дворни кучета лаят след странната ми фигура. Възнаграждавайки своя създател, който във мислите ви ме изпрати, аз съществувам по-осезателно и от живите си събрата. Моята синя кръв изтича и безвъзвратно става история, но аз все още мога да тичам, гонен от нечии рицарски шпори. Спасявах наивни донкихоти от гнева на кръвожадни инфанди и мислех за смисъла на живота аз – една безсловесна кранта. Ощастияваха кръчмарските прагове със изгубените си подкови и след признателните тояги търх крака към подвизи нови. Ръка на никаква Дулцинея не ми е подавала стиска слама. Чудно ли ви е, че още живея – гладен, обиждан, гонен и мамен? Подир толкоз уроци сурови избягвам срещи с деца и поети и, от хората разочарован, търся приятели между конете. 1963

Из „Ранни стихотворения“, Изд. „Кралица Маб“, София, 2014.

ЯНАКИ КАВРЬКОВ - 70 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО

На 3 април в Художествена галерия – Стара Загора се откри изложбата „Пътят към картината – Янаки Кавръков /1945-2002/“. Експозицията включва 42 живописни произведения от различни периоди на творчеството му, както и 67 рисунки, които са неотменна част по пътя на художника от идеята към завършената картина.

Изложбата беше открита от изкуствоведа **Марин ДОБРЕВ** – директор на галериите. Той сподели, че в картините на Янаки Кавръков си дават среща приказността, музиката и поезията. Там някъде въображението докосва Вселената. Цял живот художникът в него продължи да прави това. Като в танца на кукерите или в чудото на незавършенната небесна сватба едно момче на 56 години се пресели в света на своите картини. За хората тук, на земята, остана очароването на странстването му из безкрай на човешката душевност. Янаки Кавръков бе и си остана сред най-обаятелните български художници на нашето време.

Валентин ДОНЧЕВСКИ**ПРИЗНАНИЕ**

Аз не съм поетичен, правя си равносметка в най-тъмния час. Аз съм двойкаджията в университета на духа.

Видях веднъж Райска врата – не почуках, свалиха ме бързо. Надолу. Веднъж видях Сълнцето в истинската негова същност. Четох, после в сън видях Нещо. И това беше. То е друго...

Истинната лоза на Духа се усука около мен – потече сок от кората, езикът ми побеля, когато ме стегна около гърлото като змия.

Аз не съм поетичен. Виждам думите от друг ъгъл. Прости неща ме разтърсват. /Да купя хляб от магазина за мен е премеждие. Да си взема билет от кондуктора и прочие.../ Разбрах – да съм зле, най-добре е за мен. Моля чистия миг да ме посели в душата. Да видя пак Нещо необичайно не е нужно. Минах стръмен режещ път на завръщане. Лазех по гръб да виждам винаги сълнцето. Сега с гръб към сълнцето си лекувам раните по гърба.

Аз не съм поетичен. Аз съм двойкаджията в университета на духа. Моля, не обръщайте гръб на разказалия се магистрат.

Помогнете ми за последния изпит!

ОПИТ ЗА ДИАЛОГ

Мисълта ми е птица без сянка. Тя казва: Любовта изчезва, когато всичко е политика.

Приятелю, дали от кафето и виното ти нагорча?

Сега не заспивай! Виж – аз съм винаги буден: Буден – като Големия блус на железопътна линия.

Буден – като окото на кратер лунен в Морето на спокойствието.

Буден – като сълнцето над Сфинкса.

Буден – като пирамидите на гимнастиците.

Буден – откакто паднах като дете от върха на една пирамида. /Плъзнах се по гърбовете на тия под мен. Бях най-малкия, бях най-отгоре. Паднах по гръб. Счупих си черепа, оттогава съм буден. Разбра ли!/\

Буден!

СПАСЕНИЕ

Пробивам небето с прави мисли. Земята ме дърпа надолу. Умирането ражда. Изплувам с увисналото сълнце привечер.

Гърбът ми – гемия, която се удря в скалите. Ребрата ми трептят от огнената топка вътре. На шията ми – тенекиена вратовръзка на змийски шарки.

Костите ми ръзпъват кожата на кръста ми.

Сам проглеждам. С благословия сам се спасявам.

Сам се спасявам. Най-голяма стойност има последното усилие. Кучето в мен умря, а аз се родих отново.

Сбогом! Оставям ви кръста си, подпрян на стената. За спомен – тенекия за връзване.

* * *
От мъдрост изстиваме и търсим сълнцето,

зашото бродим след мъката, зашото събираме следите й в Големия кристал на Атлантида.

Диамант.
Аметист.
Тигрово око.

Косите ни хващат закъснелите птици. Сенките от залязващото сълнце бягат към центъра на луната.

Тигровото око съсече последния смокинов лист на есента.

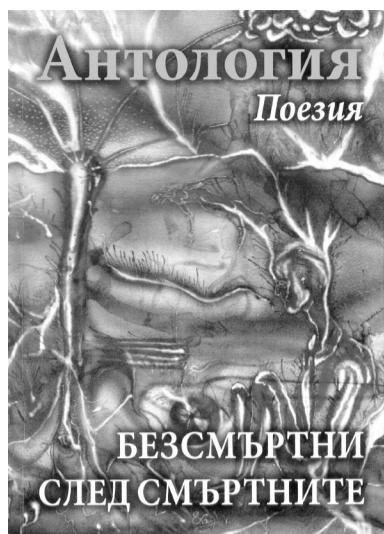
Аметистът се заби между очите.

Диамантът пробожда с любов злото: /сънувах шивача на новите ми дрехи: на ръката му – пръстен с диамант – да пробива плата със златна игла./

Бермудският триъгълник – око на спящ цикlop – е последния прозорец към центъра на земята. Думите висят в устата ми на опашки от лъстиви котки. Потъване с мяукане. Прегълъщам сухо съскане. Няма да гъкна! Циклопът Атлантида може да се събуди! Отвори ли око, ще види първо мен!

Не искам да съм Одисей!
Не искам да повтарям притчата.

Живей, Циклопе!
Живей!

Димитър ПОДВЪРЗАЧОВ

НА МОЯ СИН

Ще дойде, Здравко, ден – последния на твоя татко земен ден.
Склопи очите му на бедния баща – и тихо пръсъзлен кажи: «Прибра се вече стария – и всичко, що ми завеща:
една несъбъдната мечта –

България!

Ти беше чужденец в родината –
прости ми, ако съгреша! –
Ах, ти бе свой, ала градината на хубавата ти душа
векът безверен опожари я...
Тогаз едничко ти оста,
с което знаеше света: –

България!

С каква любов я ненавиждаше,
с каква жестокост я люби!
Отвърнат днеска - ти не виждаше
във бъдещето, може би,
обънала във лъчезария,
възкръснала като Христа,
земя на правдата света –

България!

Кълна се в твойте недостигнати мечти – и в твоя сетен час:
Байрака, който не издигна ти,
ще го развея, татко, аз!
Зер твойта участ - претовари я
Бог с тежки, траури цветя,
а аз ще дишам и пларам
с България!»

И аз ще слушам с умиление,
над моя труп що шепнеш ти.
И във безплътните селения тогаз ще, Здравко отлети
успокоен духът на стария баща – че в тебе възроден
той ще живее бъдният ден
с България!

Иван ХАДЖИХРИСТОВ

НОЩ

Като вълна, която застрашава,
из моя дом неравен глас кънти:
- Ти бе на прельстителна забава,
от вечността какво измоли ти?

На моя праг е вкаменяла стражка,
потънала във бездиханна нощ.
Дали ще чуе тя какво ще каже
неканеният и безумен гост?

Смъртта е вятър, който ще затвори
без шум вратата. И кънти
гласът, останал да говори:
- От вечността какво измоли ти?

ГРАДЪТ НА ПОЕТИТЕ

Николай ЛИЛИЕВ

КЪМ РОДИНАТА

Загълхнал в безответната вселена,
плачът ти продължава да трепти.
Кому се молиш, майко вдъхновена,
сред ужаса на своите самоти?

Кому предаваш тая скръб велика
на своята безтрепетна душа,
и аз ли пръв, отгатнал ѝ езика,
съзнавам, че пред тебе днес греша.

Безцветен син на обезверен жребий,
с надежди мене ли обълъваш ти?
В гърди ми бий едно сърце по тебе,
безсилно твоята скръб да освети.

И възроден, аз може би последен
поднасям своя чист и беден дар:
едно сърце, което слагам бледен
пред твоя свят и непознат олтар.

Кирил ХРИСТОВ

БЕЗПОМОЩНА

Тя беше толкоз нежна, че през нея
като да светеше. И всеки ден
по-бледа бе. Аз тръпнех, без да смея
да мисля, що би станало със мен...

Ноще не спеше тя, а щом зората
във нашите прозорци заблести,
затваряще очи си, светлината
да не прогони шеметни мечти.

Тя струна бе под моите милувки.
И плач и смях безумен беше тя.
Живееше тя само от целувки,
от песни и от миризни цветя.

И все пак с власти неизповедими
туй крехко до безпомощност дете
сломи у мене сили несломими
и като волна птичка отлете.

Гео МИЛЕВ

Из «СЕПТЕМВРИ»

2.

Нощта се разсира в блясъци
по върховете.
Слънчогледите
погледнаха слънцето:
Зората от сън се
пробуди
сред гръм на картечици:
От далечните
склонове
- удар след удар -
заплющаща
луди
куршуми - олово.

Топове

като зинали слонове
зареваха...
Трепет и страх.
Слънчогледите паднаха в прах.

10.

Есента
полетя
диво разкъсана
в писъци, вихър и нощ.
Буря изви се
над тъмни балкани
- мрак и блясък
и гракащи гарвани ято. -
Кървава пот
изби по гърба на земята.
В ужас и трепет синиши се
всяка хижка и дом.
Погром!
Трясък
црдъни небесния свод.

12.

Музо,
възпей оня пагубен гняв на Ахила...

По небесните мостове
високи без край
с въжета и лостове
ще снемем блажения рай
долу
върху печалния
в кърви обляния
земен шар.
Всичко писано от философи, поети -
ще се събъдне!
- Без бог? без господар!
Септември ще бъде май.
Човешкия живот
ще бъде един безконечен възход
- нагоре! нагоре!
Земята ще бъде рай -
ще бъде!

1924

Веселин ХАНЧЕВ

ПРИКАЗКА

Под дъжда, който чука невидим в листата,
двама крачим без път и сами.
Няма вик на дървар, ни пътека позната.
Само тъмният вятър шуми.

Вземам тихо ръката ти, хладна и бяла
като гълъб, спасен от дъжда.
Отстрани на косата ти свети изгряла
една малка дъждовна звезда.

Стой така, стой така. Нека тя да ни свети.
Нека тя да ни води в леса.
Може би намерим вълшебното цвете,
дето прави добри чудеса.

Ще му кажем тогава: «Недей ни разделя.
Равнодушни недей ни прави.
Ако искаш, вземи ни и хляб, и постеля,
топлинка само в нас остави!»...

Но в косата ти вече звездата не свети.
Мълчаливи вървим из леса.

Ах, къде да намерим вълшебното цвете,
дето прави добри чудеса?

Янко ДИМОВ

ПИАНИСТКАТА

Тя ще влезе тихо
в стаята позната
и под десет пръста,
леки и добри,
нежно ще изгрее
Лунната соната,
тишината в тоя
дом да озари.
И на люлякова
нощ ще замерише.
И ще се облеят
в трепетни лъчи
черното пиано
с белите клавиши,
бялото момиче
с черните очи.
Вятърът ще мълкне
в старите дървета,
ще се залюлеят
сенките навън,
ще се спрат щастливи
хора и поети -
да послушат тоя
очароваш звън.
Може да се влюбят,
може да запеят,
може тежка мъка
да ги сполети,
но когато тръгнат
в жълтата алея
и потънат мълком
в своите врати -
скришом ще въздишат,
ще мечтаят скришом
и във всяка тяхна
мисъл ще звучи
черното пиано
с белите клавиши,
бялото момиче
с черните очи...

1957

Из „Безсмъртни след смъртните”, Антология; Съставител: Атанас Звездинов, Редактор: Боян Ангелов; Изд. „Български писател”, 2015. С.

Трендафил ВАСИЛЕВ
на 75 години

МОМИНО

Бяга момата! Бяга да скрие сърцето си.
Но подир нея препуска на кон ятаганът.
Черният хълм от коси непомилвани свети.
Бие ранена кръвта - до девето коляно.
Спира най-старият, вдига над болката лоб:
„Връщане няма! Старото - как да го помним!
Тук се покръстихме, тук вече имаме гроб.
Къщи ще видгаме. Село ще бъде... Момино!”
Камък и сълзи. Чардаци - от горни по-горни.
Слепи огради - змия да не може да мине.
Само сълнцето слиза свободно в дворовете,
само вятерът волно разрошва градините.
Люляков цвет от къщетата тъмни извира.
Цвият в оборите буйни коне - неседлани.
Песента лека-полека пак сила набира,
лудо играят ръце в одаи и в дюкянни.
Моминска шарка - по пъстротъкани сукмани.
Моминска стъпка хорото по момински люшка.
Момински знак по зъвнци и по гривни кованни.
Момински пряпорец. Моминска сабя и пушка.

ЖАЛНЕТЕВО

Тук цялото село, от младо до старо, ведно е събрано,
устата потрепват, сълзите попиват в елеци, в сукмани...
Под юлското палещо сънце жив огън отвътре го жари –
сред жътва загуби то седем от своите млади жътвари.
Налитат спахии да вземат сестрици Неделя и Яна –
петимата братя в гърдите си счупват петте ятагана,
със сърпове в гърло до своите батьовци двете девойки
заспиват. И не житозрена - кървава жътва в сиромашката нива!
И цялото село, могила от мъка, ведно е събрано,
устата потрепват, сълзите попиват в елеци, в сукмани...
А поп Костадин към небето се кръсти, в молитва ридае:
„Жал не тего, кто умирае... Жал те всого, раб кто остае...”

Боян АНГЕЛОВ

В поезията на Трендафил Василев виждаме не толкова света, какъвто е, а какъвто искаме да бъде. И това е предимството на неговата лирика - да беседва с далечните върхове и с гласовете на хора, превърнали се отдавна в спомен. Винаги този спомен носи не само страдание, но и светлина по отминалото детство, по младостта и по безгрижното на отдалечаващите се години. Тогава водехме борба с битието, а сега борбата е пренесена вътре в нас.

Трендафил Василев ни посочва пътища, по които стигаме не в миналото, а в обозримото бъдеще и това безмълвно пътуване е наситено с разочарования, но не и с безнадеждност. Защото поетът знае, че приятелството е най-скъпото богатство, което човек може да придобие в своя земен път през годините. Приятелство, обагрено със синева и патриархална носталгия - такива са сякаш двата главни нюанса в лириката на Трендафил Василев, поет със свой талантлив глас и свое значимо място в съвременната българска литература.

Из Слово на поетична вечер на автора, 17 март 2014 г.

Георги МАЙОРОВ

И ако още се питам къде е силата на неговата поезия, отговорът може би е само в едно - в рядко срецаната оригиналност и самобитност на Трендафиловата поетия, че и розата, с която кичи любовта към живота и обичта към отечеството, не е каква да е роза, а избуяла нагоре роза трендафил. И както Орфей издумва: „Искам да бъде небе -звездно, всевиждащо”, така и днешният поет Трендафил Василев иска с „небесни очи” да оглежда заобикалящия ни свят и със своите послания да го прави по-добър, по-здравословен, по-спокоен, по-човечен. А щом има такава поетия, това е постижимо! Защото прераждането ни в добри, любвеобилни и гостоприемни българи ни е завещано още от Орфей и е неотменима наша съдба. Съдба на свирните и песните, на сирбенеусите и колабросите, на Орфеевите химни и на многогласните поетични видения на българските поети. • /

Б-к „Словото днес”, 2010 г., бр. 22, 24 юни.

Петчо ЧЕРНАЕВ

Лириката на Трендафил Василев е някак по своему бистра, прозрачна като въздуха над Родопите. В нея няма почти никакви декоративни елементи и френични изблици. Тя е сдържана и уравновесена. Поетът е овладян в емоциите, насиленост и състеност е нейната отлика и нейната сила („Момино”, „Две жени”, „Двама в полето”).

Изповедност, нежност, пластичност са характеристика на стиховете му.

Б-к „Новият пулс”, 2010 г., бр. 7, 5-18 април.

Румен ДЕНЕВ

ЛЮБОВНАТА СИЛА

„Любовната сила е равна
на възхищението,
умножено
по заряда” –
говореше един млад учител
по математика
на своите списани ученици,
докато с широко отворени очи гледаше
през широкия прозорец
јъкъм широкия училищен двор,
през който
въпреки всички закони на гравитацията
се носеха на 12 см над земята
червени обувки,
зелена рокля на жълти цветя над тях,
гердан от морски миди,
чанта подобна на лично оръжие,
гривна от старо сребро
и колан с двойно предназначение,
едно от което беше
връзването на мъж
и задържането му в плен...
„Любовната мощност,
скъпи деца,
е равна
на любовната сила, умножена
по разстоянието между двама влюбени,
разделено на времето...
Времето,
което спря,
јакто спря сърцето ми,
когато катастрофирах в нея:
която и да е тя,
откъдето и да идва,
както и да се казва...”

ДОСЕЩАНЕ

Истината покълва в човека
подобно на зърно,
подобно на внезапно досещане.
Човекът се досеща,
че истината съществува
и че облича човешко тяло,
защото зърното
макар и невидимо
е в човека.
Наричаме го душа.
Душата отвън няма части
като точката на Евклид,
но навътре е безкрайно пространство.
Вселената се разширява навън,
а душата – навътре.
Досетих се за всичко това,
когато зяпа градския празник.
Едно дете изпусна балон,
пълен с хелий,
балонът излетя
и се превърна в точка в небето.
Обърнах нещата обратно и се получи,
че душата е точка пълна с небе.
Когато се досетиш за точката,
тя покълва и израства,
а небето влиза в човека.
Човекът става небе.
А небето придобива човешки черти.

Янаки КАВРЪКОВ, Вълната

ДЕДАЛ

Аз съм никой от нийде и никъде
и пристигнах от никъде тук.
Сред огради, ключалки и зидове
като паметник гледам без звук.

Градове, лабиринти и символи
е оставил тук майстор Дедал,
но ще седна обратно на бивола,
ще го яхна през полската кал.

И далеч от език и строителство
ще захвърля и радост и жал.
И в пустиня без никакви жители
ще си спомня, че аз съм Дедал...

Из “ПОДРАЖАНИЕ НА ПСАЛТИРА”
- стихотворения и поеми от Румен
Денев.

КРИТИЧЕСКИ СЪРВАЙВъР: ЛИТЕРАТУРА: НАУЧНИ СТАТИИ, РЕЦЕНЗИИ, ОТЗИВИ, ПРЕДСТАВЯНИЯ НА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Рубриката се поддържа с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“

ПРОТОЙЕРЕЙ ЙОРДАН ПОПОВ: „СПОМЕНИ ЗА СЪБИТИЯТА ОТ 23.IX. ДО 28.IX.1923 ГОДИНА, СТАНАЛИ В ГРАД ФЕРДИНАНД И ОКОЛИЯТА“

Предговорът.

Мнозина, на които съм разправял, що преживяхме 1923 год., през време на комунистическата революция във гр. Фердинанд, ме подканяха да напечатамъ спомените си от тия събития. Отлагахъ за по-късно, за да не разчоплювамъ стари рани, обаче младежъта, която не е била съвременна на тъхъ, както и мнозина, които не съм били непосредствени свидетели на тия събития, приказватъ за тъхъ лекомислено, несериозно, считатъ всичко това като игра на футболъ.

Всичко това ме накара да прибързамъ съ издаванието на спомените си. Тъ са преработени отъ докладите, които съм правилъ своевременно до пръкото ми духовно началство, отъ записките, които съм държалъ онова връме, отъ непосредствените разкази на лицата, които са вършили тия събития. Има нъща, които тепърва ще се печататъ. Не ще съмнение, че всъки гледа, описва така, както очитъ му гледать, т. е. презъ мирогледа си. Други — заинтересовани — ще погледнатъ на тия събития отъ друга страна, — това е тъхно право, но фактите са факти — тъ не могатъ да се отричатъ и отъ едините и отъ другите.

Знамъ още, че мнозина, преживели тия събития, ще ме отрупать съ нови и нови факти съ молба да бъдатъ и тъ отпечатани. Това ще стане при едно второ издание на тия спомени.

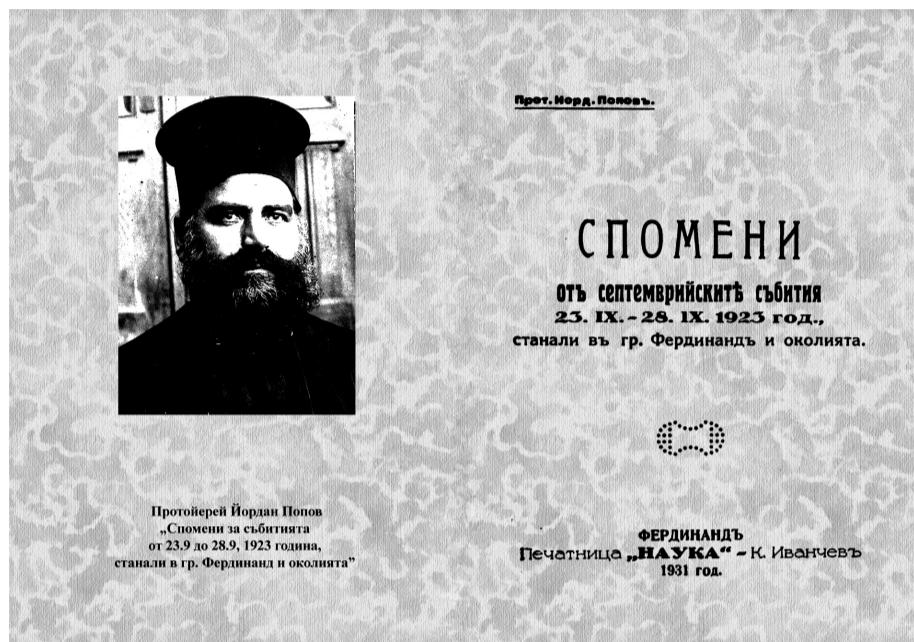
...
Сега засега моята цель е да обърна вниманието да не си играемъ съ огъня занапредъ.

Моите спомени нека послужатъ на по-видни учени, политици, икономисти, духовници, държавници като потикъ за разрешаване редъ стопански, просветни, икономически, религиозни и др. въпроси.

Нека съ общи усилия работимъ, да не се повтарятъ такива спомени за въ бъдаще въ България.

Септемврий, 1931 год.
гр. Фердинандъ.

Протоиерей Йорд. Поповъ.

Професор Михаил НЕДЕЛЧЕВ за КНИГАТА

Отлична е идеята да се преиздадат спомените на стария свещеник прот. ЙОРДАН ПОПОВ за трагическите събития във град Фердинанд и околните през септември, 1923. Спомените наистина са уникатно свидетелство на ангажиран наблюдател, който по силата на пасторската си мисия се е чувствал длъжен да опазва целостта на паството си. Независимо отъ политическите убеждения на един или друг участник в метежа, дълго време назован отъ идеологизираната ни историография въстание, свещеник Йордан Попов запазва християнската всеопрощаваща позиция и към неутралния, и към комуниста, и към земеделца, и към „блокаря“. Без каквото и да е самоизътъкане той признава своята деликатна мисия, като възпроизвежда своите послания до тогавашния ръководител на епархията, видинският митрополит Неофит. Именно тази позиция прави неговото повествование толкова близко до модерните тенденции в най-новата световна историография. Това е „малка“, създавана със „блзко приближение“ история, като събитията са ограничени в тесен регион и периметър.

Разказът на прот. Йордан Попов е и богато документиран, насытен с множество факти и буди доверието и на днешния читател с абсолютната си достоверност.

Авторът проследява предисторията на провокирания по внушения на Интернационала отъ комунистите безсмислен бунт още отъ началото на XX век – проникването на левичарските идеи най-вече в учителското и чиновническото съсловие; напрежението между различните фракции и партизанщината завладява и някои отъ селата по такъв

начин, че брат застава срещу брата си.

В книгата има и множество малки трагични разкази в това отношение. Например – противопоставянето на младия на стария учител; арестуването на стария и последвалото всеопрощение (с.с 33/34).

Прот. Йордан Попов показва губителната за българската национална общност работа на агресивната комунистическа идеология – в депресивната след националната катастрофа атмосфера. И че в развилилите се страсти всички се оказват виновни в някаква степен. А в последна сметка е настъпило едно всеобщо полудяване.

И като метафора прозвучава забраната на новата власт събирането в името на християнското милосърдие да става под зъвна на църковната камбана.

Убеден съм, че спомените на прот. Йордан Попов ще бъдат съпреживяни отъ съвременния читател и ще му помогнат по-добре да вникне в това събитие, разделило за дълго време българската нация.

Надявам се изданието да получи своята оценка отъ настоящ архиерей, който да даде своята преценка за мисията на своя събрат прот. Йордан Попов отъ Фердинанд.

12 май, 2014

Константин ЕЛЕНКОВ за КНИГАТА

Мои колеги бяха преиздадли книгата на протоиерей Йордан Попов „Спомени за събитията от 23.IX до 28.IX 1923 година, станали в град Фердинанд и околните“, като грубо бяха преинчили заглавието: „Записки по небългарските въстания“.

Бай Богдан бе възприел безкритично тази нова редакция, доволен, че книгата, инкриминирана след 9 септември, 1944,

е обект на литературно (оказа се – не толкова литературно, а политическо!) внимание. И бе станала достояние на новите поколения, които можеха вече свободно да преценяват смисъла на он и я събития.

В Москва успяха да проведат и конференция, която по внушение на учени от Института за славянски литератури и балканистика носеше темата „Септемврийското въстание от 1923-та – провокация на Коминтерна“ основни доклади изнесоха внуки на участници в ония събития – Авия Кабакчиева, чийто дядо Христо Кабакчиев бе емигрирал в Съветска Русия, но това не му беше спестило сталиновите репресии... Когато се върнах от Москва (където бях директор на Културния ни център 1992-1995), не можех да остана безразличен към това събитие, а още повече към жив свидетел на книгата, какъвто се явява бай Богдан... Бай Богдан беше човек с изключителна биография. Книгата, която си позволи да издаде „Литературен форум“ ОДД, си струваше да бъде преиздадена в нейния първообраз, с нейната неподправена графика и стил, с езика на един природно надарен човек...

Оригиналното копие (вече единична бройка!) ни предостави проф. Николай Илиев, внук на протоиерей Йордан Попов.

За капитан Богдан ИЛИЕВ /1916-1996/, син на отец ЙОРДАН ПОПОВ

Негов приятел е знаменитият Списаревски. През 1942 г., в едно учение при Беладие хан, капитан Богдан Илиев е с най-добро попадение. Цар Борис, който наблюдавал това учение, го поздравява лично: „Юнак, вие изтрихте целта отъ земята!“ и нареджа да изпратят в селото му (Каменна Рикса, Монтана) чувал захар, макарони, брашно и... стоманени немски водопроводни тръби за селото. „Оная година летецо ни храни!...“ - казва шофьорът, който ни караше към нивите в градската мера.

ОЩЕ разказват два случая в Монтана. Единият – как бай Богдан вдигнал на своя самолет баща си, отец Йордан, който, за да удостовери истината, хвърлил калимияката си над Казанльк! И другият: По време на бомбардировките летецът Богдан Илиев влязъл в неравно сражение с американски самолети. Пикирал така смело, че на другия ден вестниците писали: наш храбър воин се сражава над Прилеп (или Битоля?) срещу три бомбардировача!

Коментарът на поп Йордан бил: това е само моят човек!

ЕМИЛИЯН СТАНЕВ И ЧУДОМИР – ДОКУМЕНТ

СВИДЕТЕЛСТВА ЗА ПРИЯТЕЛСТВОТО ИМ

д-р Радка ПЕНЧЕВА

За пръв път чух, че Емилиян Станев е ценял високо Чудомир през далечната 1987 г., когато като новопостъпил уредник в музея на Емилиян Станев се срещнах с Радой Ралин, който ми разказа спомените си за писателя. И когато ги написа, в края им стоеше изречението: „Спомням си и статията му за Чудомир – изключително точна работа.“¹

Ще построим своите разсъждения главно върху статията на Емилиян Станев „Чудомир като хуморист“, както и върху отделни цитати от Дневника на Чудомир, издаден през 1994 г. от фондация „Чудомир“. Давам си сметка доколко личните документи могат да се ползват като извори поради тяхната субективност, свидетелство за което е и следният дневников запис на Чудомир: „27 август 1947 г. Дневник! Това прилича на изповед. Дневник – място, където съхраняваш най-интимните си мисли, такъв ли си ти? Не си!“²

Веднага искам да кажа, че преди да заявя темата си за участие в този форум, се колебах да не напиша за Чудомир и музейното дело на страниците на дневника му. Защото при четенето му разбрах, че голяма част от несъвършенствата в устройството на музеите, галериите, архивите и т.н. са залегнали още в онези години – от 1947 до 1967 г. Такъв е стремежът книжовните центрове, архивите, големите музеи да се съсредоточат само в София, т.е. да се извърши т. нар. централизация, макар че се говори за децентрализация на културата. Чудомир постоянно пише за случаи, в които от различни институции в София му искат архиви, отделни предмети, картини, книги и т.н. Когато ги даде, дълго след това ги издири, а като ги намери, са в безобразно състояние. Това продължава и до днес, макар да съществуват наредби относно начина на заемането на отделни артефакти. Чудомир като уредник на музея в Казанлък е бил постоянно в услуга на който дойде, разхождал е по забележителностите хиляди хора. Добре е разбирал, че дълг на музейния работник е да бъде на терен – на разкопки, сред хората от Казанлък и околните села и да събира историята на родния си край. Затова наструва забележително количество архив за Казанлъшкия край. Дори с разплатено здраве, иска да се намери сигурен човек, в чиито ръце да остави музея и тогава да се оттегли. Постоянно е заст – работи ентузиазирано в читалище „Искра“, списва вестника му, изнася постоянно сказки в града и по селата, рисува портрети, които са му необходими в работата, пътува често до София на различни заседания на Читалищния съюз, посещава изложби и ателиета на художници, за да попълва фонда на галерията към музея. Вършел е всичко, защото е смятал, че това е негов дълг, в много от случаите безплатно. Затова често роптае срещу разрастващата се бюрократия през годините, срещу назначаването на много хора на заплата, което на практика са грешно дадени пари.

Статията на Емилиян Станев за Чудомир излиза във в-к „Литературен глас“ през 1937 г. в рубриката Критика.³

Започва с констатацията, че са „мал-

цина писателите, които изведнъж или в сравнително кратък период успяват да се наложат и покажат в напълно завършен образ“ и „един случай на автор, който се показва завършен и определен, е Чудомир. Той се налага в течение на 3 – 4 години и добива популярност, на която биха му завидели много писатели, които работят от години.“ Освен на зрялата му възраст и безспорния му талант, Ем. Станев смята, че голямата му популярност се

държи на факта, „че той е хуморист“. И продължава „хумористът се налага винаги по-бързо, защото хуморът по естество е социално търпим и лесно се възприема от обществото, за чийто живот благоприятствува. Хумористът рядко може да се оплаче, че не е разбран, тъй като неговата същност са дребните неща, които той изтъква на преден план, като лукаво премълчава другата им значителна страна.“

Посочва и „характера на Чудомировия хумор – хумор битов по колорит, без по-дълбока инвенция и без духовитост. Тъкмо тая му особеност го прави лек и достъпен.“

Основният тон на тия хумор е леката, безобидна ирония, която е дала на Чудомир и монологичната форма на повечето от неговите разкази. Другият му елемент е остроумието, онова изхитряване и надхитряване, което намираме в смешните приказки, пословици и гатанки на нашия народ.“ Ем. Станев посочва, че в народния хумор, близък до Чудомировия, отсъства духовитостта и че „Духовитостта е склонност към съпоставяне на ценности, способност към едностраница синтеза и преоценка, която вместо да изтъкне противоречието в явленията, намира сходство в тяхната противоположност. Тя поставя до великото - смешното, до значителното - дребнавото. Духовитостта прави хумора дълбок и чист. Тя е необходимата му предпоставка, тъй като в своята едностраница преоценка, разпуска всички досегашни синтези на нещата и ги обръща наопаки. За да имаме духовитост, трябва да имаме духовен живот, да познаваме и всички ценности. Иронията пък прави хумора горчив. Тя е като тънко було, което не прикрива добре сериозната страна на нещата. В нея забележимо трепти подтиснатото чувство на състрадание (което в истинския хуморист напълно е заменено с хумор) или на негодувание.“

Ето защо Чудомир неволно ви загрижва там, където иска да ви разсмеем.“⁴

Ем. Станев прави сравнение между хумора на Чудомир и на Ив. Вазов в „Чичовци“ – хумор без ирония, на Елин Пелин – скрит зад мъдростта и познаваш патоса, на Алеко Константинов – клонящ към сатириката, и намира, че Чудомировият хумор е различен от техния.

„Чудомир е всекидневен, дори етнографичен в широк смисъл на тая дума. И само голямата му образност и оригиналният колорит, типично му сравнение и остра наблюдателност го правят ценен. Между

разказите му рядко могат да се посочат такива, които издържат една по-строга проценка като чисти хумористични произведения, погледнати в тяхната цялост. Той притежава поглед, който разглежда явленията, затворени в себе си, но в него липсва онова, към което хумористът ги съпоставя, липсва духовитостта. Това го прави най-близък до народния хумор и той е най-типичния му представител. В него

покрай хумориста, който има всичките възможности да се развива и задълбочава, живее и другата му половина на белетрист, склонен към идилията. Елементи от такава идиличност са разпилени във всичките му разкази. Те са напълно свойствени на хумориста, защото идилията стои близо до незначителното и дребното. Но ако Чудомир ги остави да надделеят, както е направил в някои от своите разкази, напр. в „Де е она глас“, където хуморът почти липсва, (а към такъв път, струва ни се, го тласкат няколко критици), той ще убие в себе си всяка възможност да задълбочи хумора си.

Впрочем той е според нас доста завършен и всяка крачка в друга посока за него е колкото трудна, толкова и опасна.“⁵

Приведох по-дълъг цитат от статията на Ем. Станев, за да се види колко дълбоко той е вникнал в творчеството на Чудомир и колко високо го цени. Самият Ем. Станев не принадлежи към писателите – хумористи. Само в една своя творба той създава герой със средствата на хумора – в повестта „Когато скрежът се топи“. Става въпрос за странния и колоритен капитан Морено. Това не му пречи да напише този изящен етюд за Чудомир, в който прозира уважението и преклонението към събрата по перо. Тук трябва да отбележим, че Ем. Станев принадлежи към едно по-младо поколение в българската литература, (той е по-малък от Чудомир със 17 години). От написаното за Чудомир се вижда колко добре Ем. Станев познава творчеството му. Доказателство за това са и двете книги на Чудомир с дарствени надписи за Ем. Станев в библиотеката му – „Нашенци“ (1946 г.) и „Какът както я нареди“ (1940 г.).

Ем. Станев ценя високо творчеството му не само като хуморист, а и като автор, уловил в творбите си психологията на българина. В литературната анкета, която прави с него проф. Ив. Сарандев, разсъждавайки върху националния ни характер, Ем. Станев набляга на факта, че у българина е налице „един стремеж към отрицание“ и дава за пример цитат от неслучайно избрания разказ на Чудомир „Българи“ – става дума за диалога между двама българи пред Паметника на народите в Лайпциг, в който единият казва по повод паметника: „четири килограма динамит му стигат“⁶.

Какво е било отношението на Чудомир към Емилиян Станев? Според Дневника му то не е ласкателно. На много места критикува Ем. Станев, иронизира го. В

дневников запис от „1 февруари 1949 г. четем: „Емилиян Станев. Много яде това малко човече. Хитро е. „Аз – казва – сядам на машината и почвам да пиша без главни букви, без препинателни знаци – не спазвам никое правило. После го прочитам наново и преписвам.“ Той много настоява да пиша. „Нашите герои са литература – казва той и изброява много имена на писатели. – А твоите са живи хора с плът и кръв“. Лъже ли? Защото той е и ловец.“⁷

От този запис можем отново да се уверим, че Ем. Станев ценя Чудомир, а той го иронизира.

В отбелязване от 7 юли 1951 г. е записано: „... Завчера се видях с Г. Караславов... Каза ми, че написал роман, който ще почне да се печата в сп. „Септември“. Романи пишли Вежинов и Ем. Станев.“⁸

На 21 януари 1954 г. е записал: „... Чета и новия роман на Емилиян Станев, печатан на части в сп. „Септември“⁹.

В двете отбелязания става въпрос за романа „Иван Кондарев“, който Ем. Станев пише по това време. Чудомир не изказва никаква оценка за него.

За времето, когато Ем. Станев пише „Иван Кондарев“, е и следващото споменаване на името му: „29 март 1955 г. Емилиян Станев пък една цяла вечер ми разправя за разни еленски типове“¹⁰.

Това е съвсем нормално за Ем. Станев. Характерна черта на неговия творчески процес е нуждата му да обговаря своите сюжети и герои. Затова, пишейки романа си, той е обсъждал често с писатели и близки това, върху което работи.

Когато е редактор във вестник „Литературен фронт“, той пише на Чудомир писмо, за което в Дневника е отбелязано: „25 януари 1958 г. Емилиян Станев ми пише да му пратя разказ или фейлетон за „Литфронт“, защото се чувства голяма криза от такива“¹¹.

Пак по този въпрос е и следващият запис в Дневника на Чудомир: „7 март 1958 г. Събрание в Съюза на писателите по въпроса за късия разказ, който едва ли не е изчезнал. Много приказки се изприказваха, но не се разбра кой ще го напише. Лауреатите и партайците се крият зад исторически сюжети като „Момчил“ на Орлин Василев, „Обикновени хора“ на Караславов, Емилиян Станев се крие зад зайци и лисици, а кой ще го напише? Трудно е, между другото, най-вече и за това, че няма сюжети с положителна тематика.

Вечеряхме в Клуба на журналистите с Талев, жена му, Емилиян Станев, който повечето мълчи и др.“¹²

Месец след това: „10 април 1958 г. ... Една вечер бяхме с Ивайло Петров, който ми разказа, че първоначално искал да постъпи в Художествената академия. Не се чувствал добре в София. За Емилиян Станев каза, че бил „лъжливото овчарче“. Карадайчев пък каза, че същият не знаел какво плямпа. И аз съм на такова мнение“¹³.

Негативното отношение на Чудомир личи и в следващия запис: „От 23 до 30 май, в София, 1965 г. Срещнах се с Емилиян Станев, току що завърнал се от Париж. Облечен оперетно, главозамаян от успехи и пари. Пи кафе при мене, което струва

ТАЛНИ

ГОВОРИ ОБЛАКЪТ

20ст., остави 1 лв. и излезе тържествено. Командировали го в Париж във връзка с нова книга. Стоял във Франция само 15 дни и си дошъл. „Не ми се стоеше повече, нищо не ме задържа“. А аз, да има възможност, бих отишъл да следвам там, въпреки моите 75 години“.¹³

Действително, когато замисля романа си „Антихрист“, първоначално Ем.Станев е мислел действието да се развива във Франция и затова отива там да събира материали с преводача Б.Нанов. Впоследствие променя идеята си и се завръща. В това няма нищо странно. Един творец има право на свобода при избора си.

От приведените документални свидетелства можем да заключим, че Чудомир и Ем.Станев са имали дълго познанство. По-младият Ем.Станев е ценял високо творчеството на по-големия събрат по перо. Доказателство за това е записаното в Дневника на Н.Станева: „А за Чудомир винаги говори с възторг. Това е истински български хумор, казва той (Е.Станев), затова мисля, че Чудомир е непреводим. Чужденците не биха го разбрали. Немецът вероятно би се ужасил, като го чете. Но който иска да изучава българската душевност, трябва да прочете Чудомир. Той се смее на българина с любов, без да го иронизира.“¹⁴

Чудомир на свой ред се е отнасял иронично към Ем.Станев, явно не е разбирал неговите чудачества. Не споменава нищо за неговите книги и талант като автор. Между другото, в целия му дневник не видях положително отношение към нито един български писател или към творбите му. Дали зад това не стои нещо друго? Трудно е да се каже, но всеки творец има право на свой избор – кои да бъдат приятелите му, с кого да дружи, да цени и т.н. Творчеството и на двамата талантливи писатели, макар и много различно едно от друго, е ценно за българската литература.

Защото богатството се крие в разнообразието.

Библиография и бележки:

1. Р. Ралин. *Запознанството ми с Ем.Станев. В: Спомени за Емилиян Станев. Състав. Р. Пенчева. С., ИКЛИК, 2007г., с.158-162.*

2. Чудомир. *Дневник. 1947-1967. Фондация „Чудомир“ – Казанлък и ИКК „Славина – РМ“, 1994. 296с. Вж с.39*

3. Емилиян Станев. Чудомир като хуморист. – в-к „Литературен глас“, IX, бр.354, 12 май 1937г., с.7 в рубриката *Критика*.

4. Всички цитати са от статията на Ем.Станев „Чудомир като хуморист“.

5. Ив. Сарандев. Емилиян Станев. *Литературни анкети. С., БАН, 1977г., с.56.*

6. Чудомир. *Дневник. 1947-1967г. 1994г., с.75*

7. Пак там, с.133.

8. Пак там, с.169

9. Пак там, с.182.

10. Пак там, с.215.

11. Пак там, с.217.

12. Пак там, с.218.

13. Пак там, с.265.

14. Н. Станева. *Дневник с продължение. Второ изд. С., Профиздат, 1981г., с.145-146.*

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

ТЪЖНА ИЗПОВЕДНА КНИГА

Благовеста КАСАБОВА

Стиховете на Демир ДЕМИРЕВ са кратки, тревожни, образни и впечатляващи със своята многозначителност. Той не обича дългите излияния, където се повтарят излишни слова и чувства. Щом нещо те е развълнувало, то ще се побере в няколко реда, ще бъде истинско и ще грабне читателя още от първите строфи.

Не е толкова странно да ти проговори небето – слънцето, облаците, дори и птиците. Поетите затова са толкова рядко срещани – те чуват шепота на неодушевените предмети, защото знаят, че в света няма нищо случайно – има само предопределени случайности – има знаци, които ни водят към една реалност – тази на тяхното съзнание, на тяхното въображение, на техните мечти.

*В паузата
между две истини
за теб
имало ли е някога
смисъл в
Оставам в мълчание*

Твой.

Поетът е винаги сам. В своята проникновена мечта, в своите мисли, в своите светове. Когато всичко наоколо му доверява своите тайни. Когато чува гласовете на природата и на обикновените явления, които го опияняват.

*Мога да тичам
по небето
да се хващам
здраво
за върхове
с пясък черен
да играя
но хляба си
замесвам
с дъжд.*

На поета нищо човешко не му е чуждо. Той вижда съблъчашата се жена чрез своята призма на черно-бели видения и я отразява в своя цветен калейдоскоп. Всичко е изказано с пестеливи и едновременно много точни думи, без излишни повторения и украсения, с вътрешен драматизъм.

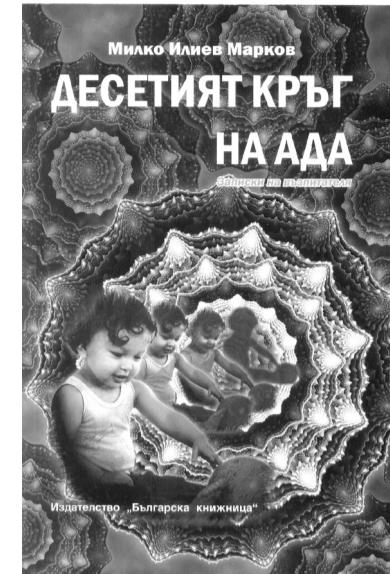
*Жена която
бавно сваля
свойто облекло
вътре
в светлината
на прозорец незатворен
рамка
открояваща нещата
особено
белите извики
с малко черно.*

Но ето че мъдростта пристига в света на поета и той е готов да я приеме, заедно с хода на времето. Няма страх, няма трепети, само една молба към Бога – да го превърне в зелено дърво, което да остане вечно край реката на неговото детство.

*Господи
малък съм още
когато ти домилея много
посади ме
една вечер
до реката Златополска
като онова дърво
завинаги
зелено.*

Това е неговата единадесета стихосбирка, остава да му пожелаем да издаде още много книги, в които да тупти неговото мечтателно сърце и да се множат неговите почитатели, които да разбират и чувстват емоциите на един наистина стойностен и лиричен автор.

Сия СИМЕОНОВА

Нашето съвременно общество, а вероятно и не само нашето, проявява загрижеността си към децата в неравностойно положение най-вече преди големите християнски празници – Коледа и Великден. Показват по телевизията благодетелите с големи пакети с подаръци, обградени от децата, и след това забравят за тях. А децата продължават да живеят в Домовете, погълнати от проблемното си ежедневие. Ние, които сме извън стените на Домовете за изоставени деца, имаме бегла представа какво е истинското положение зад стените, или ако се зашуми по медиите покрай някакъв инцидент огласен в пространството.

Не зная, може би има и други книги посветени на трудния живот на изоставените от родителите си деца, но лично аз за пръв път се докосвам така изцяло до незавидната професия на възпитателя в тези Домове, чрез книгата на Милко МАРКОВ „Десетият кръг на ада“. Всеки, който прочете тази книга, ще разбере, че заглавието не е избрано случайно и че не е метафора, а отговаря на съдържанието. „Десетият кръг на ада“ не може да се чете спокойно или за удоволствие на един дъх, защото дъхът спира след всяка прочетена страница, след всяка детска постъпка, след докосването до мрака и студенината в душите на изоставените деца.

Милко Марков е работил като възпитател в Дом за изоставени деца и болките и терзанията, горчилките, които са съпътствали професионалния му път, оживяват по покъртителен начин на страниците на книгата.

Документалната повест „Десетият кръг на Ада“ е изградена от няколко части и разказа й следва фактологически и документален материал, който същевременно е и емоционално-съкровена изповед за работата му като възпитател. Няма да е пресилено, ако кажа – изповед за живота му. Още в началото авторът казва нещо много важно и съществено, което може да се проследи и в подтекста: държавата полага грижи за физическото оцеляване на малките бездомници, което разбира се е важно, но не по-малко важно е и нравственото оцеляване, което идва предимно от възпитанието. А за възпитание се отделя малко време – даже и в редовните училища бих казала. Защото само възпитанието може да отвори очите на малките за светлината и любовта, от които са лишени несправедливо.

Милко Марков ни е представил реална потресаща картина на деца, озлобени и озвърни от липсата на майчина любов и бащино рамо, побойници, крадци, малки циници, за които в живота няма нищо хубаво, нищо добро и справедливо. И ни го казва не в скучен педагогически доклад, а изправя пред читателя самите деца – Благина, Данаил, Стилян, Мирослава, Цветомил, Спас и т.н. реални, не литературни герои. Поведението им е непредсказуемо, жестоки са в отношенията помежду си, непристойно се държат с възпитателите и с възрастните. Но въпреки, че извежда на преден план поведението им, то не е самоценно показано. Омразата и жестокостта, ни казва авторът, са продуктувани от положението им на изоставени, лишени от любов, родителска помощ и грижи.

В главата „Съкровено и споделено от децата“ най-видимо се откроява и идеята на автора – да покаже как се отразява върху

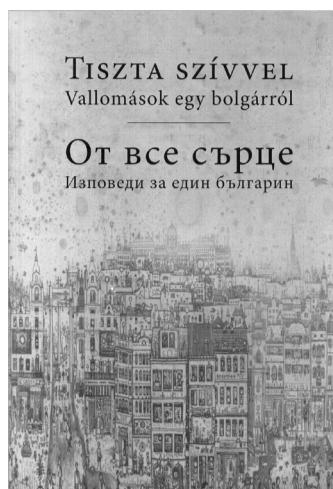
крайката детската психика безотговорността на родителите. Той се е опитал да надникне в най-тайните кътчета на съзнанието им, съкровените им скрити желания и мечти, да опознае отвътре своите питомци. „Аз искам само три-четири неща, казва Пепа – да ходя на училище, да съм при мама, да съм щастлива с нея. Това най-искрено споделено желание на Пепа не е единствено, то изтича сърцата и душите на всяко едно от изоставените деца. Милко Марков ни е поднесъл по този начин и тъжни, понякога и смешни мисли и постъпки на малките, тъй като те в същността си не са по различни от останалите деца. Превърнали са се в неуправляеми, зли и отмъстителни, защото не са имали шанс в живота си.

Във Втората, образно казано по-скоро част на „Десетият кръг на Ада“ авторът е поставил акцента върху методиката, правилата, които трябва да ръководят възпитателя, ако иска работата му да е успешна. Написал е своеобразни 21 заповеди, които трябва да се следват, както човек трябва да спазва десетте божии заповеди, ако иска да живее в мир със себе си. Разбира се, че дъхът на времето променя някои неща, но има други, които не се променят и тях трябва да следваме и спазваме.

Словесният портрет, който авторът е нарисувал на възпитателя, е въздействащ и в неговите рамки и тонове трябва да се вмества всеки, който е решил да поеме тази тежка и неблагодарна работа. И най-същественото, допълва той, търпение. Адът е вътре в душите на децата и той – възпитателят, менторът, трябва да има не само желание, но и огромно търпение, за да може да извади обсебилия изстрадалите детски души мрак и да им покаже, че в живота има не само ад, но и рай. И ако успее поне отчасти да постигне това, той ще може по-лесно да понася и кошмарните нощи, мъчителните дни и неблагодарността и всичко негативно, до което се докосва.

„Десетият кръг на ада“ е тъжна в същността си изповедна книга, разтърсваща като съдържание и ненапразно авторът задава въпроса „Кой може да издържи на този ад?“ Може онзи, който е решил съзнателно да се посвети на работата си, на нравствения си дълг да помогне на тези, които имат най-много нужда от помощ, защото са сами и беззащитни и низвергнати. В края на тъжното си повествование Милко Марков прави най-съкровената изповед чрез включените поетични творби на автора, които отразяват не само тъжното съществуване на децата, лишени от родителски грижи, но и на онова, което носи в себе си като нравственост и душевност и гражданска съвест.

ЗА ТОШО ДОНЧЕВ ОТ ВСЕ СЪРЦЕ

ИЗПОВЕДИ ЗА ЕДИН БЪЛГАРИН

На 17 март в Унгарския културен институт се състоя премиера на необичайна книга. Колеги, приятели, творци изненадаха д-р Тошо Дончев на изпращането му за Унгария, поради изтичане на мандата му на директор на института. С подарък свидетелстваха своята обич и приятелство - книгата «От все сърце», написана специално за него. Свои размисли и впечатления от българска страна са споделили: Йордан Атанасов, Емил Басат, Иван Цанев, Пламен Дойнов, Костадин Гърдев, Марин Георгиев, Кирил Кадийски, Джени Маджаров, Георги Михалков, Радка Пенчева, Павел Славянски, Мирана Славова, Румен Стоянов и издателят Дърд Сонди.

От унгарска страна: Едит Дончев, Юдит Хамерщайн, Ласло Чорба, Дърд Димитров, Андраш Дончев, Ласло Фюзи, Н.пр. Андраш Клейн - посланикът на Унгария у нас, Сандра Мишкеди, Огнян Кожухаров, Золтан Поша, Деко Сабо, Жолт Сабо и отново Дърд Сонди - бивш директор на Унгарския културен институт в София.

ЛГ

КРАТКО ПРИВЕТСТВИЕ ЗА ЮБИЛЯРА ТОШО ДОНЧЕВ

Българин с българите, маджарин с маджарите, в Будапеща и в София единакво свой, той влиза усмихнат в обществото на юбилярите – достолепна издънка на своя драгановски сой.

Иван ЦАНЕВ

ЗА МЯРАТА И ЩАСТИЕТО

Д-р Тошо Дончев е щастлив човек. Постигнал е в живота си онова, към което се е стремил. Онези „Пет правила на щастие“, завещани от баща му и описани талантливо в последната му засега книга, разкриват като че ли най-точно собствения му образ. Когато се срещнахме с него, той вече беше преполовил мандата си на директор на Унгарския културен институт. От него се изльчва доброта и благост, естественост и едно спокойствие и ведрина. Подари ми книгите, които е издал на български - „Българи от ново време“, „Прокълнатото щастие на леля Ица“ и „Вълчи вой - кучи лай“. Порази ме звучният и богат език, на който са написани интересните му социологически наблюдения за характерологията на българина. Повод за много шеги помежду ни беше неговият „драгановски патриотизъм“ - не забравяше да изтькне, че корените на рода им по бащина линия е от село Драганово, Великотърновско, и че оттам са излезли и други големи българи. В „Прокълнатото

щастие на леля Ица“ ме впечатли умението му да описва героите си със симпатия, запазвайки една иронична дистанция - това е „семейна сага“, написана в стила на нашата градска проза от 30-те и 40-те години на XX век, и в която е вътъкал много от историите на своя род. А „Вълчи вой - кучи лай“ съдържа разтърсващи разкази за времето на тоталитаризма в Унгария. Тошо Дончев е писател сладкодумник, който умеет да се радва на живота и на всичко, което го заобикаля. Прописал сравнително късно, той смята, че човек трябва да следва пътя си и да остави след себе си поне една книга, с която да го запомнят. Може с часове да разказва увлечателно и с чувство за хумор и себеирония случки от живота си. Той се наслаждава на нещата с една чиста „раблезианска“ радост, изпитва удоволствие от хубавата трапеза, хубавото вино и хубавия разговор. Спомням си с благодарност съвместната ни работа при представяне на изложби, посветени на Холокоста, поетични четения и чествания, спектакли по творби на Кертес и Радноти, пътуванията ни. Благодарен съм за сърдечното приятелство и готовността му да подпомогне проектите ми за разговори с известни преводачи на българска литература в Унгария, които да излязат в книга. Дължа му благодарност и за любезното предоставеното домакинство тези разговори да се осъществяват в Унгарския културен институт.

Той съчетава в себе си здравия практицизъм и разумността, умереността, наследена от баща му, и едно по детски съхранено чувство на радост от самото съществуване, с живо, несекващо любопитство към онова, което се случва в света. Отговорностите му на висши дипломат и държавен чиновник не са изсущили въображението му, а са му дали храна и той успява да превърне случващото се в увлечателен разказ. Най-живо, разбира се, се е запазило времето на детството в спомените му. В тях нахлуват картини от смазването на революцията в Унгария през 1956 г., появяват се гротескните образи на водачите на унгарското правителство по това време, очароват ни носталгично споделените преживявания от първите пътувания до България с баща му и срещите с неговите роднини там. В интервюто, което направих с Тошо Дончев, той споделя: „Баща ми казваше, че комунизът и човешката натура, природа, са несъвместими. Мярата за нещата имам от баща си - той ми е дал моралните принципи. Винаги съм съзнател, че не съм нито 100% унгарец, нито 100% българин. Разбрах, че човек може да запази духовното си равновесие само тогава, когато приема реалността такава, каквато е в действителност. Най-добре е да приемаш себе си и другите такъв, какъвто си - „да, такъв съм“, а не да се опитваш да изглеждаш като останалите. Аз не пиша с омраза, не изпитвам омраза към никого, не се чувствам обиден или пренебрегнат заради смесения си произход.“

Мисля, че писателят трябва да е по-добре наблюдал на живота, да не произнася присъди, да не е повлиян от идеологически клишета. Аз не знам какво и как трябва да е, а описвам нещата такива, каквито са, описвам живота такъв, какъвто е, както го виждам аз.“

Искам да пожелая на Тошо Дончев да е жив и здрав и да допише историите на своя род, с множество колоритни образи в него. Убеден в неговия талант, очаквам с нетърпение продължението на романа му. И до нови срещи тук, в България.

С благодарност за приятелството:
Емил БАСАТ

МАЛКИЯТ ГОЛЯМ СВЯТ НА ЙОРДАН АТАНАСОВ

Владимир ШУМЕЛОВ

На 18.12.2014 г. в Унгарския културен институт в София писателят и преводачът проф. Румен Стоянов представи новата прозаическа книга на Йордан Атанасов „Пясъчни видения“, на която е и редактор. За книгата говори и директорът на Института д-р Тошо Дончев.

След романа „Хамовото семе“ (2011), това е втора книга с проза на поета, писателя и журналиста Йордан Атанасов. Тя събира 15 разкази и новели и 15 пътеписи. Разказите и новелите са обединени в цикъла „В планината няма обхват“, а пътеписите – в цикъла „Другата Света гора“.

Първият текст „В планината няма обхват“ е разказ за един изпаднал планински санаториум за гръденболни по времето на т. нар. Преход. И както почти всяко подобно заведение в посочения период, и то събира на едно място дерайлирали от живота хора, болни, маргинализирани, „все хора извън борда на активния живот“. „Беше едно общежитие за несрећници. Късен соц. Нещо като хоспис, но безплатен.“ Порутина, в която „лекуват“ най-вече по „природния лечебен метод на д-р Луи Кюне от края на деветнадесетия век“. И ето, нараторът – алтер ego на автора, започва продължителни разходки из природата с лекарката пулмоложка, която се грижи за него. Разбира се, между тях припламва искрата на привличането, но двамата запазват чисто приятелски си отношения. Разказът завършва в превършането на санаториума в съвременен СПА-център за ВИП-особи.

„Бензин срещу свобода“ е текст, който визира годините на тоталитаризма. Герой е петдесетгодишният шофьор Руси Караков, който кара със ЗИЛ уранова руда до пристанището, откъдето тя се извозва за преработка в СССР (бивш). Бай Руси „помага“ с бензин за ловните подвизи на началника на граничната застава капитан Петров. Дотук добре. Но за благодарност Руси иска от шефа на заставата да го пусне да избяга зад граница. Да, ама не. Капитанът превърта и го топва, а за бай Руси „Мечтата за Свобода се изпари като туба бензин, с отворена капачка“.

Следват разкази като „Гошо“, „По О. Хенри, но не съвсем“ – особено вторият е в един приятен фейлетонен формат; както и подобните „Недописан разказ“, „Извънритъмно“, „С Пенчо Славейков на главата“, „Със 100% инвалидност“, „Контрасти“, „Пясъчни видения“, които се опират на битовото, на дребния човек и неговите грижи и стремежи да опази човешкото у себе си, без да забравяме приятните и дозирани моменти на еротика в неговата съдба. Защото животът какво е? „Мираж, шепа пясък, който изтича между пръстите ти, колкото й да го стискаш... И остават на края само пясъчните видения. Нека поне те бъдат красиви“.

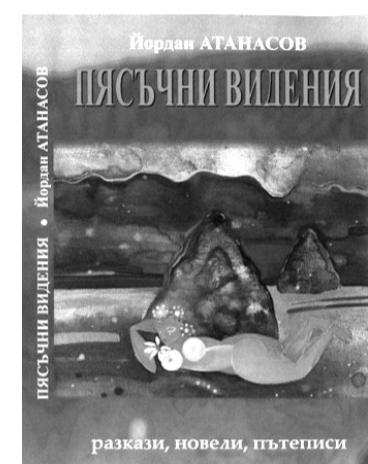
Разбира се, не трябва да подминаваме и разкази като „Разбити сърца“, „Музикант без разрешение“, „Майсторът и тя“, „Бялата котка“, „Падението и възвисяването на героя“, които упътняват горните тенденции и проблеми, но особено важен ми се струва „Падението...“, посветен на Румен Стоянов. Чрез техниката „разказ в разказ“, авторът навлиза в една много истинска история от не толкова близкото ни минало, която напомня много за превъзходния му наратив от романа „Хамовото семе“ (2011).

Другата част от книгата са пътеписи, писани и публикувани от 80-те години на

XX век до днес. Една тракология, засягаща България и Европа, писана с много любов, внимание към детайлъ и усет към историята. Особено краткият текст „България, която граничи със себе си“. Ето някои от заглавията: „Ехо от Москва и Олимпиада“ 80“, „Германия далечна“ (свързана с града, където е роден авторът – Брауншвайг), „Румъния, където живеят и умират легенди“, „Турция – комшуулук и добри чувства“, „Европа пролетна“... Разбира се тук са и Македония, Гърция... и естествено, България.

„Ето как кръгът се затвори и светът за пореден път се оказа малък“, завършва пътеписът „Другата Света гора“.

Йордан Атанасов, Пясъчни видения, Изд. „НЧ „Даскал Петър Иванов“, Стара Загора, 2014.

ИЗВЪНРИТЪМНО

(отъкс)

Беше около 21 часа. Четях последната преведена книга на Чарлз Буковски “Тежко без музика”. Както си лежах, нещо взе да подскочи в гърдите ми. Все по-силно... Разтреперах се и ми стана наистина тежко с “музиката” в гърдния ми кош... Изкрайих, защото ми се случваше за пръв път... Не се предавай, пич, си рекох и се добрах до колата си. Каракавно и след десетина минути бях до Спешния център. Казах проблема на първата сестра, която се приближи. Тя ми посочи единственото свободно легло. На останалите четири вече имаше закъсали хора. Тази вечер много сърдечни бе, говореше сестрата на доктора, запълнихме всичко. Ако дойде още един, не знам къде ще го слагаме...

...Сестрата ми вкара абокат в лявата ръка и пусна някакво лекарство да изтича в мен. Докторът ме погледна с дежурен поглед и попита: Откога ти е тъй. Ами, от час и нещо, ми казах. Добре, каза и отмина. Кое ми е доброто, не разбрах, че бях още на тръни. След половин час мина друга сестра, погледна апаратъа над мен, с който бях свързан, и каза: А, че той вече е добре...

Дежурният лекар дойде при мен и каза с равен глас: Ето кардиограмата, утре я покажи на лекаря си. Но какво ми имаше. Излезли сте от ритъм и ви вляхме малко кордарон, каза и си замина, дъвчейки нещо... Тези хора нямаха време дори да хапнат като хората.

...Излязъл от ритъм... Не пише ритмично, чувах гласовете от миналото. В това ме обвиняваха някои литературни критици. Не съм спазвал никакъв ритъм. Значи ми било писано и сърцето ми да не бие ритмично, си казах. Прибрах се, вече успокоен до някъде, но напрек. Отново се захванах с великия Бук и книгата му “Тежко без музика”. С надеждата музиката в гърдния кош да не се повтори. А утре ще се опитам да напиша едно ритмично стихотворение. Дано ми се получи...

ЕНЦИКЛОПЕДИСТЪТ

РАЗКАЗ ОТ ЦИКЪЛА “ЩРИХИ КЪМ ПОРТРЕТИТЕ”

Пелин ПЕЛИНОВ

Доктор Петър БЕРОН е явление в Българската възрожденска история. И то изключително явление, каквото няма преди и след него. Той е възрожденски просветен деец, педагог, автор на първия български буквар, естествоизпитател, лекар, философ – с една дума, енциклопедист. При това е знаел и 9 езика, което е било феноменално за времето си. На някои от тези езици, като немски и френски, той е писал своите трудове, а не ги е ползвал само за бонжур и ореовоар.

Да се чуди и мае човек, как е възможно да се постигне това в началото на 19 век, когато 99,99 процента от българите са били неграмотни. И още, той се е родил в едно затънено селище като Котел, състоящо се от три хиляди и кусур жители, забутано в дебрите на Стара планина, по поречието на Луда Камчия. За разлика от пристанищата Лом, Свищов и Русчук, които, въпреки турските ограничения, са били прозорец към Европа, или пък Варна и Бургас, през които се е общувало с Русия и света, Котел е било абсолютно откъснато селище, през което никой или почти никой не е минавал, а още по-малко – кондисвал. В него не са достигали сведения за новостите и постиженията и асвета, нито пък е ставала обмяна на идеи. С две думи – пълен мрак!

Като проучвах житието и битието на този енциклопедист, се натъкнах на нещо, което ни е убягало досега: в това затънено планинско градче са се родили някога повече от половин дузина забележителни мъже, които са оказали отражение върху обществения и политическия живот на България. Без тези патриоти Българското Възраждане щеше да изглежда половинчично или въобще нямаше да се състои.

Ето имената на тези забележителни патриоти, оставили ярки знаци върху зреещото национално съзнание на българина. Преди д-р Петър Берон е поп Стойко Владиславов (1739-1815), който направи първия препис на Паисиевата “История славяноболгарская”, а след това стана епископ под името Софроний Врачански и написа своето забележително произведение “Житие и страдание грешнаго Софрония” – най-автентичният документ за този период от турското владичество.

Третият е Стефан Богориди, наричан от турците Стефанаки бей (1770-1839), който подарил мястото и парите за построяването на българската Желязна църква в квартал Фенер в Цариград. Освен това е бил много близък със султан Махмуд II, който благоволил за първи път в историята на султаните да пристъства на християнска сватба, когато се омъжвала дъщерята на именития котленец. И като благодарствен жест за тази височайша визита, Стефанаки бей му сварил кафе, като използвал за огъня каймета, вместо въглища или дърва. Жест, какъвто няма друг в българската история.

Четвъртият е Георги Мамарчев (1786-1846) – офицер от руската армия, участвал в отечествената война на Русия срещу нашественика Наполеон Бонапарт през 1814-1815 г., както и в похода на Дибич Забалкански до Одрин през 1828-1829 г. А след това, с Бероновия роднин – търновеца Велчо Джамджията, организирал т.н. “Велчова завера”, която е целяла освобождението на България. За това участие Мамарчев, като руски поданик, е бил заточен на о. Самос, където умира, а Велчо Джамджията бил обесен в Търново

на 5 май 1835 г.

Петият е Гаврил Кръстевич (1820-1898), истинското име на когото е било Гандъо Баев Кътьов и който е бил вторият губернатор на Източна Румелия (след Алеко Богоориди) и който не окажал никаква съпротива срещу акта на Съединението на 6 (18 ст.с.) септември 1885 г., когато Източна Румелия се присъединява към Княжество България. Същият е бил и почетен член на Българското книжовно дружество (днес – БАН).

Шестият е бил Неофит Бозвели (1785 – 1848), който е бил роден за бунтовник, а станал свещеник и учител. Живял и работил над 20 години в Свищов, където съвместно с Емануил Васкович се борил срещу гръцкото духовенство, за откриване на български училища и за самостоятелна българска черква. За тази му патриотична дейност е бил заточен в Света гора, където умира.

Седмият е великият Георги Стойков Раковски (1821-1867), роднин на г. Мамарчев, който стана пръв идеолог на борбата за Освобождението на България и организатор на двете легии в Белград, както и на четите на Панайот Хитов и Филип Тотю през 1867 г. Неговият възглед, че чрез четите може да се постигне освобождението, се оказва погрешен. Участникът в двете легии и в четата на Панайот Хитов – Васил Левски го коригира. Левски прозря, че освобождението може да се постигне чрез предварителна организация на народа в революционни комитети и чрез всенародно въстание.

Осмият е д-р Васил х. Стоянов – Берон (1824-1909), племенник на енциклопедиста, завършил медицина във Вюрцбург, Бавария, койт остава пръв организатор и директор на Българската гимназия в Болград, Бесарабия.

Осем забележителни личности, родени в Котел!

Господи, та това е елит за цяла държава, а не само на едно затънено селище. Няма друг град в България, където през Възраждането да са се пръкнали толкова много патриоти. Калофер, например, даде един, макар и гениален. А ако притурим и баща му, стават двама. А ако прибавим и вторият български екзарх Йосиф I, стават трима. Карлово и Сопот родиха само по един, но те са толкова големи и значими за България, че се равняват на всички останали. Копривщица даде трима – Каравелов, Бенковски и Каблешков. А моят роден Плевен – само двама братя, единият от които (Атанас поп Хинов) се оказа слаб характер, страхливец и предател.

На какво се дължи тази Котленска многотия? Случайно ли е или е закономерност?... Като че ли няма отговор. Академик Михаил Арнаудов в книгата си за Неофит Бозвели, лансира едно вероятно предположение. Той казва: “Ако и странно на пръв поглед, че из тази почти средновековна и душна атмосфера могат да се възмогнат мъже с такъв широк размах на волята, с такава сила на характера, каквито се явяват доста рано, причината може да се потърси само в това, че тук се касае за далечни, предадени по наследство от дедите импулси към развитие, на които никакво рабство, никаква патриархална простота на бита и никакви исторически превратности не могат да попречат. Потребен е само да дойде нов, по-благоприятен климат за духовете, за да се проявят, за да изпъкнат с елементарна сила вродените качества на

тая жилава балканска раса.” (стр. 265)

Възможно е! Новият и по-благоприятен климат се появи след малката голяма книга на Атонския монах Паисий Хилендарски...

Спорна е рождената година на енциклопедиста. Едни източници казват, че е

1791, други твърдят, че е 1795, трети – че е 1799 г., а четвърти – 1800, което е най-вероятно. Но е безспорно, че той е петият син на Анастас х. Берон и Стойка. Безспорно е още, че от 1812 до 1815 г. ученолюбивото момче учи в местното Котленско училище. В 1815 г. семейството се премества във Варна, където момчето продължава образоването си, а в 1817 г. постъпва в т.н. Бейска академия, лицеят “Свети Сава” в Букуреш. През 1821 г., във връзка с гръцкото въстание, начело с Александър Ипсилант, турските власти предприемат гонения на българите във Влашко и Молдова, поради което Берон е принуден да избяга в гр. Брашов (Кронщат), Трансильвания, който по това време е бил под австрийско владичество.

И там, в Брашов, той попада в дома на богатия Антон Иванов Камбуров (емигрант от Сливен), като домашен учител на децата му. Там той написва в 1824 г. първият български буквар, известен като Рибния буквар, защото на корицата му е имало изобразен делфин. Камбуров е оценил интелектуалните и педагогически качества на частния учител и финансира неговото по-нататъшно европейско образование.

През 1825 и 1826 г. Петър Берон следва философия в Хайделберг, а през следващите две години – медицина в Мюнхен. През 1830 г. завършва, а през следващата 1831-ва защитава докторска дисертация на тема: “Нов начин за измерване на таза на човешкия плод”. И постъпва като лекар в Букуреш. А през следващата 1832 г. става окръжен лекар в Крайова, където служи почти 12 години. През това време (1841 г.) закупува от д-р Ферарис част от мушията му в землището на Писянка – за 400 царски жълтици. Доходите от тази закупена част – казват биографите му – могат да го издържат в Париж и му позволяват да прави крупни дарения на училищата в Българско.

След това вече д-р Петър Берон отива в Париж, където общува със световни учени като Андре Мари Ампер – виден френски математик и физик, с Клод Бернар – знаменит физиолог, с Микел Фарадей – бележит английски физик и химик, с Александър Хумболт – немски естественик и др. Тук той написва своите съчинения, които по-късно издава в 14 тома – 7 тома от Пруската държавна библиотека и 7 тома от библиотеката на Берлинския научен институт. Тези съчинения му създават име на голям европейски учен и мислител. За него М. Бъчваров пише по-късно: “Берон се явява като самостоятелен и оригинален мислител в средата на 19 век.”

През 1853-1854 г. д-р Петър Берон поема издръжката на свищовския художник Николай Павлович. И двата му портрета, които ние познаваме сега, са дело на този художник.

През пролетта на 1871 г. д-р Петър Берон идва в името си Скорила край Браила, за да уреди дарението на този имот за Българското книжовно дружество (днес БАН), седалището на което тогава е било все още в Браила. И тук се натъква на користна съпротива от доверените лица, които до този момент са се грижили за мушията и които не били съгласни името

да се подарява на БАН. Той завежда дело срещу управителя Теохар Папазоглу в Крайовския административен съд, което е насрочено за 4 април 1871 г. Но преди това, през нощта на 21 март (ст. стил) 1871 г. енциклопедистът е удушен от двама наемни убийци – Йон Калин и Н. Табаку, в къщата му на ул. “Лучеулуй” №1 в Крайова.

Българските вестници “Свобода” и “Отечество” съобщават за това убийство. Любен Каравелов пише в “Свобода” от 24 март с.г., следното: “Нашият патриот и учен мъж, когото уважават всички в Европа, освен онези (ние) самите, стана жертва на користолюбивите и душепродажните наши чорбаджии, за които нищо по-свято и по-чисто няма на света, освен техните мангъри!” И малко по-надолу добавя: “Ако Папазов иска да заграби мушията на Берон, която той самият е завещал на народа, трябва да знае, че гласът на този народ има повече значение, нежели всички негови документи.”

“Периодично списание”, орган на Българското книжовно дружество, също тъй отбелязва зловещото събитие. Освен некролог, то публикува и статия от д-р Васил х. Стоянов-Берон за удушения котленски енциклопедист. Въпреки убийството, завещанието на д-р Петър Берон остава в сила. На следващата година – 27 септември 1872 г. е образуван Комитет за изпълнение на това завещание, начело с най-богатия българин по това време Евлоги Георгиев. А през 1890 г. в освободеното отечество е създаден Фонд за набиране на средства за построяване на мъжка гимназия в Одрин на името на д-р Петър Берон. През 1910 г. е събрана сумата от 400 хиляди лева и на следващата година гимназията е построена. В нея постъпват да учат младежи, както и от Източна Тракия, така и от цяла България.

Убийството на д-р Петър Берон го характеризира като безкористен дарител. Той е имал много роднини и куп племенници от братята и сестрите си. Могъл е да дари мушията на тях, както обикновен остава в живота, когато липсват преки наследници. Но ученият завещава имота си на Книжовното дружество, защото е радеел за културното издигане на нацията, а не за благоденствието на своите роднини. Затова, когато завежда делото срещу Теохар Папазов в Браила, той заявява: “Крайно злочест ще умра, ако видя това, че България ще бъде лишена от мой малък подарък след смъртта ми.”

Това изявление показва, че котленецът д-р Петър Берон е не само голям учен-енциклопедист, а и истински патриот и просветител.

ЮБИЛЕЕН ПОЗДРАВ ДО МАЕСТРОТО

Един от няколкото значими български писатели, които ми подадоха десница, когато още се лутах по пътя си на начеващ поет, се казва Христо Черняев...

На „ранни младини“ съм чел и препрочитал книгите на големия поет, разказвач и публицист, но вече на „ранни стариини“ ми се наложи да се обръна и към Н.В.Интернет, защото там са изброени тридесе - тината заглавия на неговите книги. А, пропо! – за мнозина ще прозвучи тафтологично, но би било престъпно да не спомена за знаменитата „черняевска“ фраза от неговото сравнително ранно стихотворение: „Ах, не слагайте нивга на младото конче юзда!“... Това стихотворение е писано през далечната 1955-та, когато „младото конче“ или самият Христо е на двадесет и пет, но вече – офицер, кореспондент и редактор на в. „Народна армия“. За стихотворението ерудитът – франкофон Ефрем Карапилов ще каже възторжено: „Христо, туй нещо има европейски измерения, бе!“... Да, ама в ГлавПУНА (Главно политическо управление на армията) обявяват тематиката за контрапрево-люционна, (естествено, по донос на „праволинейни пишещи братя“) ... Върви, че се оправяй, лейтенант – поете!... Отървава го намесата на такива светни творци като Христо Радевски, Павел Матев, Петър Ненов и т.н.

Но да се върнем към Уикипедията: от над 30 книги на Христо Черняев с умиление си спомням най-вече повестта му за баронеса Юлия Вревская, пътеписната „По чукари и пътеки“, есистичната „Апостоли на българския дух“... Имах честта да пиша за неговите „Гладни стихове“, все още препрочитам лирическите му сборници „Сребърни зарани“, „Далечни гари“, /с главен лирически герой баща на поета/, „Пълъчен пръстен“, „Огнище“, „Крайбрежие“... За мен този човек беше и си остава сред най-добрите ни съвременни поети и публицисти...

Роден е в морската столица Варна преди 85 години, но бащиният живот на железничаря го прави гражданин и на Русчук, и на гара Борово, и на... България. При това – почетен Поет и Гражданин! Първото му стихотворение „Орач“ излиза във в. „Кооперативно дружарче“ през следвоенната 1945-та, а сега, подир седем десетилетия, излиза „изповедната“ му книга „Образи от слово“. Тя засяга периода от 1954-та до 2014 година и включва статии, очерци, есета, лирични посвещения, портрети и писма. Или книгата представлява своего рода художествено-документален дневник на културно-творческия ни живот в продължение на шест десетилетия. Вероятно тя ще бъде и най-важният творчески акт в прозата на писателя. Но този акт непременно ще го утвърди не само като поливалентен майстор на лиричното слово, а и като лиричен летописец на съвремието.

Изкушен съм в края на моя поздрав да цитирам нещо от любовната му лирика, което се казва „Името на любовта“. То е посветено на жената, на музата до него, която пък се казва Мария:

*...Името ти – вечно като тебе –
ще се слее с този свят зелен,
малко по-въз светло
от трева по хребет,
малко по-възтъмно от кора на клен...*

Честит юбилей и дано не пресъхва твоето талантливо лирично перо, маestro Христо Черняев!

Георги ДРАМБОЗОВ

ХРИСТО ЧЕРНЯЕВ НА 85 ГОДИНИ

РОЗОВАТА ДОЛИНА

Небето – синьото – стои опряно на рамото на Стара планина. В просторите на юни пламна рано – уханна – Розовата долина.

Разпукна всеки храст цвета си крехък, по всеки цвят росата заблестя. Денят върви с прозрачната си дреха, ушила от най-български цветя.

Денят пристъпя с кошник, с бяла кърпа като розоберачка забраден, и сълнчев лъч към пладното го дърпа, и въздухът трепти опиянен.

От кошове натегва коловоза, черешите – от плод и от гнезда.

И сълнцето е герб от млада роза, опрял в старопланинските бърда.

ДЪЖДОВЕ

На Николай Стайков

Отвесно падат дъждовете. Те стръкове са на жита. И в буйството им – виждам – свети магията на младостта. Далеч е жътвата – по равна или захълмена земя. Валяха дъждове отдавна. И гръм небесен в теб гърмя. Но не престават тия свежи и топли майски дъждове със своите сребристи мрежи, с пороите без брегове. С душа, от весел дъжд пропита, и със сърцето на сеяч, Сънуващ пърлената пита от вечерен до утрен здрач. И пак се втурват дъждовете подобно гриви на коне и в селските хармани лете се върши тайнство. Поне щастлив до старата черница стоиш под капещия ствол – замаяна от ромон птица сред бял дъждовен ореол. Като светец. Така се слива нетленното със тленна пълт. И някъде далеч отива – към нивите – сребреещ път. Сложи ръка върху ръката на тоя път. И потегли натам, където под дъгата полето в теб ще се всели. Животът ненаситен пулс е от животворни дъждове и като жилав хляб е вкусен. Но ти какво от него взе? – Въз вечността му най-нетленна: до мокрия черничев ствол да спреш сред цялата вселена под бял дъждовен ореол.

очила

На Иван Цанев

Синевата с коприна облича този град със желязна душа, че свирукайки песничка птича, предпочитам да тръгна пеша. Да се мярна в пазарските глуми, да приседна до шарен бърдук, да натегна от зреещи думи, отпусна сърце и юмрук. Да поискам кибрит от грънчаря и цигарите да задимят... И със цветни бои да нашаря на една моя песен домът. Да си спомня, че тате минава през ливадите с вита коса, да ме лъхне дъхът на тинтява, да ме сепне жужаша оса. Като дреха от мене да падне и умората, и грубостта. И да видя как в синьото пладне по момчешки свирука с уста млад редактор на селски вестник и край русенски къщи върви, а така му се стреля със прашка по влечуги и сиви глави. Той с лъча на очилата си кротки, като цвете докосва светът и се спъва о черните котки, дето все му минават път. Аз го знам. В равнината огромна той е гонил жребче като мен и вода е отпивал от стомна след гонитбата в жаркия ден. Ние с него сме стари другари.

Литват гъльби с бели крила. И минавам през градски пазари с Иванчаневски очила.

ПЪТУВАНЕ

На Ганко Славчев

Житейски пъстри въртележки... Човешка радост, песен, скръб... Пътуваха ята младежки към южен край – до болка скъп. Пътуваха. И с тях отдавна и моя път летеше. А Ганко тук от болест бавна лежеше и лежеше. А Ганко пак от болест бавна лежеше, и лежеше. Той винаги вървеше с тези, които бяха първи. Той, запял по-нови Марсилези, жадуваше да падне в бой, да легне на земята равна, червена от череши... А Ганко тук от болест бавна лежеше и лежеше. Съдба в съдбата на строежи, той грохотно живя, все там, където вятър леден реже и диша се от пот едва. И там човекът с буква главна коса от пламък реше.. А Ганко тук от болест бавна лежеше и лежеше. Пътуваха коли и хора към Странджа; мургав от загар, той можеше да спре в простора, като в поема на Ламар; той можеше със стъпка славна да бъде с тях. – Не беше... И Ганко тук от болест бавна лежеше и лежеше. Как можеше да не потегли на път и с другите, и с мен, та пак с едни и същи жегли да мъкнем днешния си ден с онай радост своенравна, която го зовеше... А Ганко тук от болест бавна лежеше и лежеше.

Райчо РУСЕВ - РАЙСЪН

Нощеска валяло сняг
Бяло, бяло, бяло побеляло.
С бели маски форми, цветове.
Кой се крие – Господ или Дявол,
зад човешкото ни битие?

Март ще съмъкне маската и... Опа!
Що да видим стреснати, в захлас:
Негово Величество Живота,
само че без никакого от нас.

Ни да плачеш, нито да се смееш.
Болести, проблеми... И все пак,
струва си човек да поживее,
за да види следващия сняг.

СУТРЕШНО

Ти, светъл ден, не ме плаши
с условия и разум.
Аз по Толстоевски реших
да ставам сутрин рано.
И по трева, и по роса
аз първи да разбира,
по стъпките – в коя страна
Доброто си замина.
А ти какво? – ще си река.
И ще си отговоря:
филийка ще си препека,
със сиренце отгоре.
И премети, какво стоиш!
И чай сложи, защото
на портичката току виж
се върнало Доброто.

ЗАВРЪЩАНЕ

Тръгнах за село. Природата, хората,
родили ме някога, някъде.
Тръгнах за Рая, а стигнах до гола поляна.
Къде ми е къщата?
Къде са ми хората?
Няма ги.
И къде ми е пътят,
по който назад ще се връщам?
И него го няма.

Само диви треви, заметнали паяшки мрежи.
Наклякали храсти зло изпод вежди заничат.
И между тях – за малко да не я забележа! –
една подивяла лозница.
Дървета обрнали гръб,
а сълнцето като гущер ме гледа учудено:
как така, как така,
с паяжина ме върза за себе си лошият ден?

Господи, ако е сън, дано начаса се събудя!
Господи, ако не е, дано никой не идва след мен.

БЛАГОДАРНОСТ

(от брега на морето)

С какво заслужих тая щедрост?
Сам си завиждам скришом:
морето даде да го гледам,
небето – да го дишам.
Вървя, усещам хляба, виното...
На всичкото отгоре
ми дадена и немислимата
възможност да говоря.
Две думички за тоя свят,
във който съм на гости.
Едната е: благодаря!
А другата е: още!
Две думи с клечка на брега,
на пясъка изписвам.
Изми ги първата вълна.
А бях написал: жив съм.

БЕЗОПАСНА ПОМОЩ

Георги КАЦАРОВ

(фейлетон)

Стратегията на Министерството на здравеопазването започна да дава резултати. Беше въведено райониране на градовете, което обаче не съвпадаше с административното. Критериите за разделянето беше видът на проблемите, съществуващи там.

На първо място се оказа, че не само ромските общности създават конфликти. Богаташките квартали бяха с по-изострена чувствителност към закъснението на колите на

спешната медицина. Представете си как бяха посрещани лекарите, след като старите коли бяха „изпълили“ по заснегените и непочистени пътища на Драгалевци и Бояна? Екипът в нея няма да има късмета да бъде приветстван със сопи, тояги и брадви. Обитателите на тези квартали не признават толкова нико технологични сечива. Те се справяха с житейските предизвикателства чрез по-висок калибрът средства – пушки, картечни пистолети или арбалети с електронен мерник. Поради това Министерство на здравеопазването снабди лекарите с бронирани жилетки. Издутата от тежко снаряжение бяла престишка създаваше по-голям респект от небрежно разкопчаната, с каквато се разхождаха колегите им в болниците.

За екипите, посещаващи ромските махали, беше приложен по-специфичен подход. Заплахите идваха от наличното там въоръжение. То се оказа небогат земеделски инвентар – кирки, секири, прави лопати, търнокопи, но за сметка на това наличен във всяко домакинство. Всяка линейка бе снабдена с филми на бойна тематика. При получаване на адрес от конфликтен район, екипът си пускаше филм с Брус Лий или Жан Клод Ван Дам, просто ей така, за опресняване на знанията, получени след ускорен курс за улично оцеляване. Тези с Чък Норис бяха категорично забранени, защото създаваха нереална представа за човешките възможности. В унисон с потенциалната опасност беше променена дължината на лекарските слушалки, така че хем да служеха за преслушване, хем да са и камшик, способен да обхване всяка ръка, дръзнала да посегне на медик. Имаше случаи, когато в тези опасни райони населението се препитаваше по друг, различен от земеделския, начин и липсата на земеделски сечива бе „принудила“ екипите да бъдат посрещани с цепеници. Линейките бяха снабдени с брадви, с уж противопожарно предназначение. С тях дърветата, отправени с гневен замах срещу лекарите, бяха разсичани още във въздуха.

Стратегията на министерството намери още едно проявление. Когато на телефон 112 се получеше сигнал за инцидент, изискващ едновременното присъствие и на полицейски, и на лекарски екип, операторите изпращаха първо медиците, защото тяхното оборудване и способности бяха задминали това на вътрешното министерство.

Черешката върху стратегията постави новината от Силистра, където една от колите на Спешната помощ заради отключното си оборудване и специален статут на пътя бе използвана като Инкасо автомобил.

Окуражен от първите си успехи, министърът на здравеопазването започна да води вечерно толко по една от националните телевизии, където обсъждаше проблемите в трудовата медицина. Резултатите от тази реформа тепърва ги чакаме.

ПАРОДИИ ОТ СТАЙКО ТОПОЛОВ

**ПО МАРГАРИТА ПЕТКОВА:
НА БИРА И ПЪРЖЕНИ КАРТОФИ**

“Мога всичко - добро и зло.
Дори да пържа картофи.
Да спя в ергенското ти легло.
Или да драсна две строфи.”
М.Петкова

Абе, тя защо да реди строфи,
щом може да пържи картофи?
От само себе си се разбира,
че аз мога да купя каса бира.
И да седнем край масата ние,
защото много ни се пие.
А вероятно на края
аз, подпийнал, ще призная,
че от нейно име съчиних
срещу Тодор Живков оня акrostих.

**ПО БОЙКО ЛАМБОВСКИ:
В КЕНЕФА**

“Родината се прави на Стоичков
и ни продава семки пред кенефа.”
Б.Ламбовски

Имах зор и тичкам, ли тичкам
към двете нули, т.е. кенефа.
А пък пред него - Стоичков!
Семки продава, прави си кефа.

И аз се върнах със пълни гащи.
Вътре нямаше как да се влезе, я!
Чувах, че по стената се драци.
Някой тогаз там е правел поезия.

Снежана АЛЕКСИЕВА

ЗЕМНОТО НИ БИТИЕ

Препускане, брътвеж
и хаос –
безумие,
страдание,
омраза.
Земята ни е супермаркет.
Звездите
мигат от учудване.
Луната мълком страда,
а сънцето ни мята
огнени стрели.
Тъпчем търбуси и кесии,
потъпкваме душите си.
Издигаме бетонни,
ававилонски кули
и стреляме с ракети
по Небето.

Душим Земята
с кабели и газове.
Самодоволни и суетни,
забравяме, че Бог ни гледа –
ний, Божиите чеда,
от гордост го скверним.
Той с любов очаква ни
кога ще кажем:
„Господи, грешим“!

ИСКАМЕ

„Искайте и ще ви се даде“ - Матея 7:7

Искаме здраве
и дълъг живот.
Искаме щастие
и много любов.
Искаме къща
и лека кола,
и всякакви екстри
да има в дома.
Искаме, искаме, искаме...
Най-много искаме
власт и пари!
Само, Господи, не искаме
да бъдем Добри...

Лист, дърво и вятър,
тичащ между тях.
Лягам на земята
и потъвам в грях.

Лист, дърво и вятър,
тичащ между тях.
Стене по земята
моят тъмен грях.

Радка ШИДЕРСКА

ГУБЕЩ ИЛИ ПОБЕДИТЕЛ

Не ми върви в нещата,
измислени от хората:
състезания,
надбягвания,
разписания.
В тях съм губеща.

Върви ми в нещата,
измислени от Бога:
жива съм,
радвам се на децата си,
на светлината на деня,
на сезоните.
Тук съм победител.

Живея, за да наблюдавам смъртта.

Повече хора умират през зимата,
по-малко през пролетта и лятото.
Майка ми казваше:
„Преживея ли тази зима,
ще изкарам годината.“
Напусна ни в една зимна виелица,
навръх Коледа.
Хората, които обичам, си тръгват,
пренасяйки любовта ми Оттатък.

Тези, които оставаме,
нощем дишаме в един ритъм.

Когато си млад
убиваш времето.
Когато наблизава
старостта
времето те убива.

КАПАН ЗА ДИВИ ЖИВОТНИ

От музиката на Горан Брегович
се откъсва балканската ми душа.
И пада в онази празнина в мен,
която се мъча да прикрия
с листа и клони.

А тя с времето се е превърнала
в капан за диви животни.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Редактори: Румен СТОЯНОВ 02/8247956

Красимира БОЖАНОВА 0889 486812

Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов”

e-mail: lit_glas@abv.bg

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: “ЛИТЕРА ПРИНТ” АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Аbonament - само в редакцията

Бернардо ЕЛИШ (Бразилия)
(разказ)

В мрака на готварницата, зле осветявана от пламъците на печката, чичо Бенисио разправяше:

- Не. Аз не го убих само щото днешният ден е свят цял живот. Днес (беше Разпети петък) човек не може да убие ни молец. Ощи по-малку щото аз го харесвам. Той ма нападна, ама беше от глупост.

Настъпи едно подмазваческо мълчание. Огънят туряше зловеща багра по слабите лица на мъжете.

В един тъмен ъгъл, жената на бай Бенисио плачеше.

- Мчи ти не си убил Рамиро ли? Тогас той ща са върни - вметна един събрат, клекнал в сянката.

- Усойница не е за прощаване, човеко Божи.

Фуло плачеше в един ъгъл. Светлите очи имаха лош и метално твърд отблъсък.

Бенисио живеше до брега на Мараняо, в чифлик, чито земи бе заграбил. Там отглеждаше своите 3 000 и нещо глави добитък. Понякога продаваше 200, 300 и караше с Божията помощ. Отворил бе и една бакалничка, понеже къщата се намираше край пътя, минаващ из той ширен свят по севера на Гояш.

С това спечели слава на богат и съответните почетни звания, които я сподирят - полковник, достоуважаван, читав и т. н... Впрочем, въпреки хилядите обиджилци и престъпленията, които сторваше, беше фанатик на честта.

Другарите излязоха. Бенисио ги изпроводи чак до вратника на ранчото, както е обичаят.

Нощта вървеше спокойна, гореща, с един млечен звезден прахолик по далечния небесен лазур.

Вечерницата висеше от кръгозора много студена, безразлична, сякаш премрежена зеница на мъртвец. Бенисио се върна вътре в ранчото, след като видя, че очертанията на посетителите бяха сдъвкани от нощната мрачевина, която драскаха светулки, и рече на жената:

- Зарежи тос ревлив плач, драга! Хайде да спим, че мъжти не умира тъй лесно, не. Де се видяло човек да мре без време.

Той говореше с назаренско спокойствие, без омраза, без да шавне с ни едно мускулче на сухото и безучастно лице. Изглежда неговият дух се наслаждаваше на един голям и сладък отдих.

Косите на Фуло изльхваха един гнусен мириз на щавена кожа, който увличаше Бенисио. Когато бяха вече си легнали, Фуло запита:

- Ти зареди ли пищова?

- Зареден е.

- Виж там! Наистина ли?

- Да бе! Мож да видиш - тя взе пищова 420 и отиде в готварницата, увери се при

светлината на буйния огън. Върна се:

- Ха! С два куршума!

Заспаха в тоя хубав сън, който се спи, след като хората са минали през опасност от големите.

Вън кутрето лаеше в мрачината.

Бенисио, стават пет години, ожени се за Фуло, която беше гореща и хитра баянка. Никога нямаха деца и всяка година жената ставаше по-дупеста, по-ленива, по-красива.

Имаше очи светли и чисти, предутринни. Къмто две години назад тя се запозна с един надпевач и му стана изгора. Бай Бенисио теже се сближи с надпевача, зеркалеше много честността на бай Бенисио, богатството му. Старецът даже склони очи от услада:

- Бе момко, аз не правя в живота нищо. Аз съм честен и читав, щото Господ иска - и само с това караше Фуло, винаги възпламенена, винаги попарваща, да ходи с надпевача насамка и натамка.

Чифликчията, щом се задоми, намираше, че не харесва жената, но сега, след като

като да обаждаше факт, станал преди куп години.

Бенисио се разбуди от някакъв шум при вратника на ранчото. Още не беше полунощ, ибо не пееха петлите.

В тъмното, той се засмя, но веднага по лицето му се върна тъжноватата и примирена неподвижност на светец. Безмълвието разширяващо най-малкия шум и тъй можа съвършено да чуе глас, който проушна:

- Той спи. Не се бой.

- Ама е с пищова? - беше глас на надпевача. (Бенисио в кревата опира оръжието).

- Да. Пък аз михнах оловцата. Само щрак. Забий сърпа веднага.

Бенисио изтина. Фуло заповядваше на Рамиро да го убие и предварително изпитващо нега по жената, която в той миг му се стори по-прелестна.

Бенисио стана на пръсти, отиде в готварницата, взе едно чукало на чутура, мръсно от снощи груханите фъстъци, па се скри зад вратата.

размесен с фъстъчени шлюпки. Петлите, в студената поспаливост на утрото, зачестяваха.

- Сега ща закарами горкичия у гората и ти ща са погрижиш там за него. Тука народът ща клюкари... Аз можех да го убия като свиня, ама няма да го направя, не. Ща омаца всички под и Бог ща накажи...

- безчувственото лице на рогоносца беше кротко, с тая тъжновата кротост на блажения.

Сред гората, две левги от къщата, разпукваше денят. Гората прецеждаше червеника светлина, с величав покой, свят покой на стари черкви. Утрото имаше царствено чистодушие, невинна и девствена радост, като да беше първото утро в началото на тоя стар Христов свят.

Рамиро, вързан о едно аниконо дърво, гледаше с изумени очи на крава в кланица, движението на чифликчията.

- Знаех си аз, че ти ща избягаш с него. Тя поклати отрицателно глава.

- А! знаех си го аз. Людото приказващо, пък аз не исках да пувярам. Аз знам, че ти не харесваш туй куче... то са хвали, че живей с мойта половинка отдавна, ама сега то ща плати таз... - Бенисио още и разсъди тъй: - Не е кон, не - ам нашия Господ Бог. Той ми обади сичкото. Не виждаш ли, че надпевача дваж ма халоса със сърпа и сякаш удари на камък?

Фуло погледа към животното и разпозна много добре сивия кон на любовника. Бенисовата убеденост обаче бе такава, че тя взе да се усъмнява: кой знае дали не беше? Наистина! Само чудо е направило да пропадне планът на любовника, отдавна очертан!

Бенисио позамили се и лицето му светна в проблясък, че после да стане много неизразително, угаснало, озверено:

- Аз ща та накажа, Фуло. Ей го тука тоз нож; забий го целия в гръцмуля на тоз бандитин.

Жената пребледня. Очите ѝ отведнъж помътняха.

- Бог тури тоз мръсник в ръцете ни, че ние да си отмъстим за безсранието му.

Жената стоеше закована о меката пръст на гората. Тогава чифликчията, чужд към всичко, извади също един съгъваем нож, допря го о врата на прелюбодейката и заповядала повторно, с много ласкавост и болка:

- Вкарай хубея ножа, та завалията да не страда бая, Фуло.

Рамировото лице, вързан, плашеше.

Настъпи кратка тишина, лепка, пълна с тупящи нерешителности в студения и благоуханен въздух на девствения лес.

Огромните столове плаваха из сумрака, като видения в тежък сън.

Ръката на Фуло заби ножа в гърлото на любовника. Горещ изблиг на кръв скочи по лицето на жената, сякаш злокобно червило за нейна бледост, и накваси гръдта, ръцете.

Рамиро помръдна във въжето, бял, безкръвен и Фуло заплака безмълвно. Нейните големи светли очи бяха светли като утринна мъгла. И сълзите очертаваха браздулици в слоя кръв по бузите ѝ.

- Горкият Рамиро, Фуло - прецени Бенисио. - Аз нямах смелост да заколя по тоя начин един християнин. Опазил ме Бог.

Но Фуло не шавна. Пребледняла, трепереща, светлите ѝ очи бяха приковани далеч, в празното, много отворени, много светли.

От португалски: Румен СТОЯНОВ

КОСВЕНО УБИЙСТВО

людето зашушука, че Фуло му туряла рога, изпитваше към нея раздираща любов - тая похот, която е неувереността за взаимност в чувството. Забеляза дори, че колкото поленива, по-невярна, по-дупеста ставаше Фуло, по-прелестна се оказваше. Имаше удоволствието да си представя, че аха ще остане без ония ласки, без ония изневери, които са единствената прелест на съпружеския живот.

Междувременно, поради изгода, чично Бенисио не даде ухо към мълвата, от боязнь да установи частта от истината, която имаше в нея. Поби изнасяше да се залъга.

Тъй него Разпети петък достопочитае-мият сертонец придремваше в стаята, кога чу Рамиро да влеза крадешком. Бенисио се престори на заспал, но заследи фигурата с престори на заспал, но заследи фигурата с крайчеца на очите.

Рамиро огледа хубаво поспаланкото, рече нещо си, изтегли пернамбукански нож от колана, щеше да скочи върху Бенисио. Бенисио беше хитър гоянец. Извъртя тяло ей тъй странишката и за миг вече стана с пищова (той държеше оръжието винаги под възглавницата, при парите), рипна с оръжието запънато в гърдите на надпевача.

Рамиро хвърли ножа, но Бенисио от раз и мах го изкара вън от къщи. Туй обаждаше той с назаретянска милозливост на събратята:

- Можех в него миг да убия чиляка, ама за какво? Бог не общал кръв - разсъждаваше цинично с жестока добродушност,

Жената вънка правеше последното:

- Забий сърпа без болка, чу ли? Аз съм тук вън и те чакам при коня.

Едрата фигура на надпевача се наклони близо до кревата, но Бенисио, преврънат в котарак, с един ловък скок му стовари чукалото.

Момчето ником падна върху нара и тъкмо там в тъмното, опипом, Бенисио улови едно яко ласо за скопяване и с него върза дявола добре вързан в протоколното положение на онай операция. Фуло вече беше яхнала и, виждайка да приближава фигурата на съпруга, за който предположи, че е на любовника, заповядала му да се качи на задницата, и двамината препуснаха съмълчани по песъчлива път чак докато проговори тя:

- Добре ли го уби? - ала не получи никакъв отговор. Нощта се нижеше тиха, огромна, няма. Само копитата скърцаха из пясъка.

- Добре, Рамиро, вземи парите - рече жената, не понасяща повече мълчането.

Там Бенисио спря животното, слезе, прегърна силно жената и лицето му цъфна в усмивка.

През светлите очи на Фуло мина приблисък на езеро, изгубено в гората, под съмнения светлик на една звезда.

- Хади да са връщами, Фуло, онуй лошо нещо е вързано в стаята.

Рамиро беше в стаичката, с пробита глава, показваща белотата на мозъка,

Янаки КАВРЪКОВ, На масата